

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 47

Tuzla, veljača 1996.

Cijena 100 BHD, 4 Kn., 1 DEM

PRESTANITE ČINITI ZLO

Žena koja plače

DVA BRATA, DVA VELIKA HRVATA

Ratne zločine su
počinili ratni zločinci

Ilustracija: Andeo s bakljom
(Kraljeva Sutjeska)

HRVATSKA SELA U ZAPEČKU

RATNE ZLOČINE SU POČINILI RATNI ZLOČINCI

Jedan od bitnih čimbenika survivala Bosne jesu brzo i dobro organizirani intelektualci koji su stvarali politiku, ali i radili druge suprasegmente rata.

Registrirali su ratni zločin. Bio sam recenzent prve knjige o ratnim zločinima izdane u Tuzli. Bio je to impresivan dokazni materijal s manom. Radi se o ratnom zločinu na teritoriju Brčkog gdje su žrtve muslimani. Ispada da u Luci nije stradao niti jedan Hrvat, niti jedna Hrvatica nije bila silovana. Knjiga o kojoj je riječ pisana je poslije "tragičnog sukoba", a tretirala je vrijeme i teritorij u kojem, i pored nastojanja mnogih, nije došlo do raspada bojišnice Hrvata i Muslimana protiv agresora. Izgledalo je da shema funkcionira. Svijet, pošto je zakasnio shvatiti da je Jugoslavija trula kobila na koju se ne treba kladiti, zaigrao je na kartu RBiH koju su Muslimani izglasali na referendumu uz pomoć Hrvata Bosne. Povijest će pokazati da li se to desilo globalnim aktivitetom HDZ strane (eliminiranje Ključica) ili SDA strane (eliminiranje 115.), ali, za inozemstvu uporabu BiH konstitucija se predstavljala kao multi/multi kombinacija u idealnoj harmoniji. U domaćoj, pak, uporabi išao je slogan: krst i križ, a ponekad, bome, i križ i krst protiv zvijezde i lune. Zvijezda i luna uključuje lijepe dobrohotne, hrabre, merhametli ljude, križ uključuje ustaše i lojalne (circumcizirane) Hrvate, a krst uključuje četnike i lojalne Srbe.

Lojalni Srbi ne osnivaju svoju partiju, već se šljamače uz Federaciju po osnovi dobrovoljne vatrogasne udruge kakvo je Nacionalno vijeće.

Lojalni Hrvati i lojalni Srbi imaju po jedno "vijeće naroda" tj. Nacionalno vijeće. Neki članovi vijeća su toliko lojalni da ih biraju u Predsjedništvo.

Eto zašto državna TV izlazi s teozom da među Muslimanima BiH nema nestošnih ratnika koji su bar malo prešli rastegljivu čizu koja određuje što je dopustivo a što nije u ratu. Nego, sada će Haški tribunal naći i među njima krivice, radi balansiranja.

Hrvatski Glasnik, preko svoga Glodura, osudio je zločin u Stupnom Dolu kao zločin koji su počinili zločinci Hrvati. Evo što je o Stupnom Dolu rekla zvanična vlast Hrvatske iz ureda predsjednika: Citat:

Predsjednik Tuđman je osudio sva narušavanja humanitarnog i ratnog prava s pozivom vlastima Herceg-Bosne da se u zatočeničkim centrima odmah osigura humano postupanje u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom i ženevskim konvencijama, te neometano dostave humanitarne pomoći svima potrebitima. Nakon vijesti o zločinu u Stupnom Dolu, predsjednik Tuđman založio je sav svoj utjecaj, tražeći rezolutno da se što prije provede temeljita istraga i da se kazne počinitelji. U svojoj izjavi od 28. listopada, potpredsjednik vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić, ponovio je predsjednikovo stajalište zahtijevajući da vlasti HR H-B u suradnji s UN-PROFOROM rasvijetle okolnosti u kojima se zločin dogodio i utvrde tko su bili njegovi počinitelji. Tu se, između ostalog navodi da su zločini počinjeni u hrvatskoj enklavi koja je već mjesecima pod dugotrajnom i snažnom opsadom muslimanskih snaga s kojom je komunikacija bila otežana, a posebice za vrijeme muslimanske ofenzive kada se i dogodio pokolj u Stupnom Dolu.

Republika Hrvatska optužuje sve zločine - neovisno o počinitelju, međutim, međunarodna javnost mora biti upoznat da istovremeni zločini počinjeni nad Hrvatima ne dobivaju medijsku pozornost, niti zabrinutost političkih krugova.

Tako, primjerice mnogi ugledni listovi i TV-postaje koji sada najoštrije osuđuju bosanske Hrvate, nisu gotovo nikakvu pozornost posvetili zločinima počinjenim nad 35 hrvatskih civila počinjenih od strane muslimanske vojske u selu Uzdo, zatim na četrdeset dvoje u selu Doljani, 24 u Trusini, te onima u Žepču, Maginama, Ratkovicama kao i mnogim drugim zločinima što su ih muslimanske postrojbe počinile nad Hrvatima u Travniku, Bugojnu, Konjicu, i drugim mjestima... (kraj citata)

Postoje dvostruka mjerila tvrdi se dalje u zvaničnom komuniqueu hrvatske vlade. Dakle, ako ne postoje dvostruka mjerila glede trostrukih strana - treća strana nema zločestih momaka. Samo lijepe, dobre, merhametli ratnike. Po ovome pitanju postoji neslaganje između strana - očigledno. No, Arbitrirat će sud u Hagu.

Lj. A.

IZVANREDNA POSLANICA BISKUPA BOSNE I HERCEGOVINE

ŠIROM ORVORENA VRATA DIJALOGU I TOLERANCIJI

Sve one koji su se od sinova Katoličke Crkve na bilo koji način osjetili nepravdom pogođeni, molimo za oprostjenje

Biskupi s područja Bosne i Hercegovine okupljeni u Biskupskoj konferenciji BiH uputili su poslanicu svećenicima, članovima muških i ženskih redovničkih zajednica i puku Božjemu pod naslovom "Blago mirotvorcima, oni će se sinovima Božjim zvati", potpisanu na blagdan obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja, koja je tiskana i bit će podijeljena preko pastoralnih središta. Javnost je naviknuta na poslanice biskupa u prigodnim vremenima oko velikih kršćanskih blagdana, no ova je po tonu izvanredna i privlači veću pozornost. Premda se nigdje ne kaže, poslanica je očito nastala iz potrebe da se u prijelomnom trenutku, između rata i mira, biskupi obrate vjernicima svojim promišljanjem o Crkvi i čovjeku, a iznad svega da se svim ljudima kojima su na srcu istinske vrijednosti mira i pravde obrate, potičući ih na ustrajnost u dobru.

Poslanica je u duhu crkvene tradicije podijeljena na poglavlja i brojeve. U prvom od tri poglavlja, koliko sadrži poslanica, prikazana je povijesna stvarnost tih prostora uglavnom satkana od ratova i progona, smjenjivanja naroda i kultura. Samo u ovom stoljeću, stoji u poslanici, tim su područjima prošla "četiri po zlu velika rata i smjena pet-šest država".

Drugi dio poslanice privući će pozornost javnosti po tomu što je jedna biskupska konferencija vjerojatno prvi put u svijetu, odmah po svršetku rata izričito proklamirala oprostjenje svima i zatražila oprostjenje od onih kojima su članovi Crkve nanijeli zlo te širom otvorila vrata ekumenizmu, dijalogu i toleranciji različitosti. Taj pasus, jedinstven u društvenoj i kršćanskoj tradiciji, prenosimo u cijelosti: "Agresija i tragičan rat pokazali su svima kamo čovjeka i narode vodi strah od drugog i drugačijeg. Zato pozivamo sve, u prvom redu katolike, članove naših biskupskih zajednica, da skupimo pravde i odlučnosti kojom ćemo u ovaj nepravdani okvir ugraditi pravdu sliku mira. Mi dobro znamo da mira nema bez pomirenja, a pomirenja bez opraštanja. Zato u ovom vremenu, za koje se nadamo i molimo da naviješta svršetak rata i početak mira, mi u svoje ime i u ime svih onih koji su sakramentom krštenja postali članovima Katoličke Crkve, pružamo ruku pomirenja. Sve one koji su se od sinova Katoličke Crkve na bilo koji način osjetili nepravdom pogođeni, molimo za oprostjenje. U ime mira i služivota, u ime onih što su umorni od zla i nepravde, od straha i neizvjesnosti, mi opraštamo svima koji su nam nanijeli nepravdu i zlo, da bi se i nama Bog smilovao. Mi i na ovom mjestu izražavamo punu ekumensku otvorenost prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi u Bosni i Hercegovini... Ništa manje nije naša dijaloška otvorenost i spremnost na suradnju s Islamskom zajednicom u ovoj zemlji kako bismo dali svoj dužni udio u izlasku neudžnih ljudi iz začaranoog kruga zla. Nikakva i ničija politika ne može nam biti zaprekom u našem vjerskom poslanju služenja čovjeku. Služiti čovjeku u Bosni i Hercegovini danas je moguće samo ako mu se pomaže na putu mira i međusobna uvažavanja".

Više od ovoga vrh jedne regionalne Crkve sigurno ne može izreći niti učiniti. Kao što će naići na odobravanje svih onih kojima je na srcu tolerancija, ekumenizam i mir u svijetu, ove će riječi sigurno izazvati i polemike onih kojima smeta svatko tko želi konstruktivno pridonijeti miru.

Da su te riječi biskupa usmjerene k stvaranju mira, svjedoče i sljedeće riječi poslanice: "Nošeni željom za mirom i pomirenjem svi mi, sinovi i kćeri ove zemlje, stječmo neotuđivo pravo tražiti od međunarodne zajednice, koja nam je nametnula ovakav okvir mira, da nam pomogne pretvarati ga u mir po mjeri pravde i pravičnosti, a to znači po mjeri čovjeka... Mi još jedanput podsjećamo na temeljnu istinu da čovjek u svome domu i narod u svojoj domovini ne mogu nikad biti na tuđem, ni u manjini... Mir se ne može nametnuti ni održati silom i nepravdom.

On zrije i donosi plodove samo u srcu čovjeka kojemu nije ugroženo ljudsko dostojanstvo i nisu zanijekana njegova temeljna prava".

Nakon što su još jedanput pozvali na uklanjanje svih razdora, biskupi potpisnici poslanice, predsjednik BK BiH kardinal Vinko Puljić, biskupi Franjo Komarica i Ratko Perić te pomoćni biskup Pero Sudar pozivaju i na obnovu teško razorenih crkvenih objekata, a poslanicu zaključuju pozivom slobodnim poduzetnicima "da svojim hrabrim ulaganjem gdje je god to moguće pruže svojim sunarodnjacima pogodne uvjete u kojima će živjeti od svoga rada".

(KTA)

Obljetnica smrti kardinala i mučenika Stepinca

U TEBE SE, GOSPODINE, UZDAM!

Katolička crkva u Hrvata proslavila je 36. obljetnicu preminuća sluge Božjega Alojzija Stepinca. Već 36 godina zaredom hrvatsko svećenstvo i vjernici okupljaju se 10. veljače u misnim slavljinama radi uspomene na mučeništvo i smrt blagopokojnog kardinala i zagrebačkog nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca. Bilo je tako i ove godine po svim crkvama u Hrvatskoj i svugdje u svijetu gdje žive Hrvati.

U zagrebačkoj katedrali održana je trodnevica od 7. do 9. veljače, pod nazivom STEPINČEVO '96. i to:

7. II.: Obiteljska zajednica temelj ljudskog društva
8. II.: Kršćanski odgoj ima svoj temelj u Kristu
9. II.: Obitelj kao domaća Crkva
10. II.: Na spomendan preminuća u Krašiću je euharistijsko slavlje predvodio biskup mons.

Stepinčev nadgrobnik u katedrali

Ćiril Kos, a u zagrebačkoj katedrali kardinal Franjo Kuharić.

Službeno se istražuje mučeništvo sluge Božjega Kardinala Alojzija Stepinca, te vjerujemo da će se znatno ubrzati postupak za proglašenje blaženim i svetim, obzirom da je javnosti priopćeno sedam važnih spoznaja o kardinalovom mučeništvu.

1. Pokušaj jugoslavenskih vlasti da Sveta Stolica makne mons. Stepinca sa stolice zagrebačke nadbiskupije, da se on udalji iz zemlje, te da se uz uporabu fizičke prijetnje ide za njegovom likvidacijom.

2. Vlastito osvjedočenje nadbiskupa Stepinca kako su jugoslavenske vlasti poduzele protiv njega fizičke i psihičke progone s ciljem da mu slome živce i otpornost, da bi bez njega mogli lakše Katoličku Crkvu podvrći svojim interesima.

3. Začetak njegove bolesti "policitemija rubra vera" (prekomjerno umnožavanje crvenih krvnih zrnaca) pridavao se tretmanu koji je prema njemu primjenjivan u Lepoglavi.

4. Uvjerjenja osobnih liječnika Sluge Božjega da je on otrovan u Lepoglavi.

5. Tvrdnje stranih liječnika - specijalista kako su okolnosti u kojima je kardinal Stepinac živio u Krašiću uzrokovale pogoršanje njegova zdravstvenog stanja i neizbježno skraćivale njegov život.

6. Umro je poput brojnih mučenika u progonstvu, kao osuđenik.

7. Uništenje mrtvog kardinalova tijela u tijeku obdukcije išlo je za skrivanjem tragova trovanja i zračenja koje nije bilo usmjereno u terapijske svrhe.

Dvadeseto stoljeće domislilo je mnoštvo bezbožnih ideologija, koje su počele gospodariti ljudima. Jedna od takvih je komunizam. Brana bezbožnim ciljevima i metodama bila je jedino Crkva. Kardinal Stepinac stajao je na braniku svoje Crkve, te je morao doći pod udar totalitarnog komunističkog režima, tim više što se ideološkoj mržnji pridružila i nacionalna mržnja prema hrvatskome narodu.

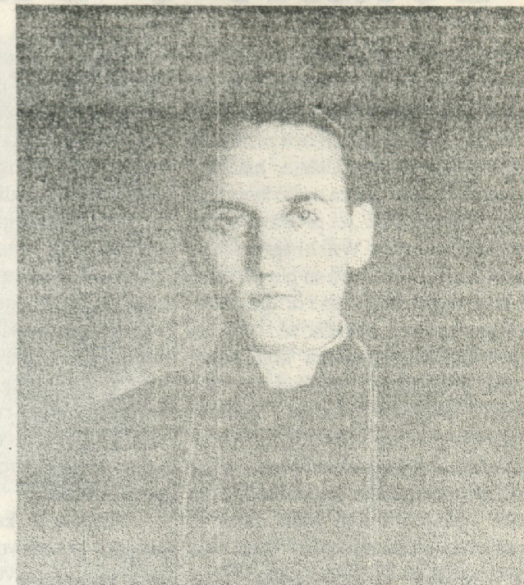
Stepinac je mučenik, svetac, domoljub. On je simbol vjere, nade i ljubavi.

Izvori Stepinčeve snage bio je u molitvi. Tko moli, postaje dionik Božje neslomive snage. Zato je Stepinac bio tako jak i moralno neslomiv. Tu je istinu krasno izrazio slavni hrvatski kipar Ivan Meštrović. Na primanju "Nagrade za kršćansku kulturu" 1954. u SAD, on je u prigodnoj riječi ustvrdio ovo:

"Glava te trpeće Crkve u Hrvatskoj je kardinal Stepinac, moj zemljak, moj dragi prijatelj, na kojega smo ja i svi Hrvati ponosni".

Kardinal Stepinac postaje sve više nadahnuće hrvatskim katolicima, zagovornik svim patnicima, osobito žrtvama rata, te nadahnuće za odlučno ostvarivanje, ako je potrebno i uz žrtvu, temeljnih prava svakoga čovjeka i svakoga naroda. Stepinčevo '96. bilo je stoga i u znaku molitve da tako divno svjetlo, ponos i Crkve u Hrvata i hrvatskog naroda, što prije - po uzdignuću na oltar - zasvijetli sveopćoj Crkvi i čitavom svijetu.

Završimo ovo podsjećanje izvodom iz komentara u Glasu

Kardinal Stepinac bio je najsvjetliji lik koji je svojom prisutnošću, svojim radom i svojom hrabrošću pokazao da je istinski čovjek Crkve -

Papa Ivan Pavao II.

koncila: Alojzije Stepinac - žrtva za ljudska i narodna prava: - ... Dok tako katolička crkva traži svečanu međunarodnu povelju o priznavanju prava svakoga naroda - što nije nacizam nego izraz kršćanskoga čovjekoljublja - uz lik Alojzija Stepinca uzdiže se pred cijelim svijetom i mučenički lik hrvatskog naroda koji se u tom svjetlu pojavljuje kao narod mučenik za ljudska prava. Kad tako shvatimo Alojzija Stepinca, možemo razumjeti i isticati da su njime hrvatski katolici ne tek čuvari drage prošlosti, nego pobornici čovječnije budućnosti svijeta.

Pripremio: J.N.

Misu u konceleciji s više od trideset svećenika u Krašiću predvodio je biskup đakovački i srijemski mons. Ćiril Kos

LOMITI S DRUGIM SVOJ KRUH JE

Rujan je već prepolovio. Blizi se svome kraju i ratna 1994. godina. U grozničavoj žurbi ljudi su se spremali i brinuli kako prezimiti ovu zimu koja dolazi iz prošlogodišnje, hladne i gladne. Ipak se osjeća nešto lagodnija atmosfera. Već je prošlo sedam mjeseci od Washingtonskog sporazuma. Otvoreni su putovi pa se i lakše doprema hrana i druge potrepsine iz svijeta. Povećao se i broj raznovrsnih "humanitaraca" koji krstare ovim prostorima. Ponekad izgledaju kao lešinari poslije velikog nepoželjanog lavljeg plijena. Doduše, mnogi donose i pomoć, pa je iz tog aspekta lakše živjeti. Među svim tim posjetiteljima ovih dana se pojavila i jedna zanimljiva žena. Bilo je to točno 19 IX. 1994. godine. Zove se gospođa Anemarie Kury. Viša medicinska sestra iz Beča. Došla je u pratnji nekih ljudi iz Bijeljine koji još i danas žive kao prognanici u Beču. Dovedli su nekoliko tona humanitarne pomoći. Budući da je roba zbog carinskih procedura morala imati točnu destinaciju, to je bio Kruh sv. Ante ove župe, i tako smo se upoznali.

Pri tom prvom susretu vidjeli smo da se radi o vrlo časnoj i dobronamjernoj osobi, pa smo joj posvetili pravu ljudsku pažnju, primili je i ugostili.

Naravno, pri takvim susretima se uvijek priča o poteškoćama i brigama

koje se iz tih situacija same nameću. Među ostalim, u svom rokovniku sam imao jednu kartu općina bivše Jugoslavije, pa sam joj po njoj nacrtao, otprilike, teritorije koje drži svaka pojedina strana. Bilo joj je to vrlo zanimljivo, posebno način na koji sam ja to činio i trag moje olovke koji je ostajao po karti. Kasnije će mi priznati da je ona, kao iskusan medicinski radnik upravo iz mog načina obilježavanja, zapazila svu stisku ovog naroda u ovom velikom logoru i moje osjećaje koje sam upravo tim crtežom otkrivao. A to je neizvjesnost, neizvjesnost i nesigurnost.

Zatražila je kartu, a ja sam joj istragnuo iz rokovnika i dao, naravno, ne očekujući takvu želju i molbu. Odnijela ju je u Beč, nanovo tiskala i u nekoliko stotina primjeraka razaslala po raznim institucijama i pojedincima. To je urodilo plodom pa je naš Kruh sv. Ante za Božić 1994. godine, kad je gospođa Anemarie ponovno došla, bio bogatiji za nekoliko tisuća njemačkih maraka.

Ovih dana je opet Anemaria Kury bila s nama u Tuzli, pa smo željeli s njom porazgovarati i predstaviti je u našem listu. Jer bi bila prava šteta da se ne ostavi zabilježeno sve ono što ta žena čini za naše ljude.

• Gospođa Anemarie, za početak da nam se sami predstavite!

Gđa Annemarie Kury

Rodena sam 5. 05. 1932. godine u Winterbergu u Čehoslovačkoj. Nakon drugog svjetskog rata 1946. godine svi su građani Čehoslovačke koji su bili njemačkog i austrijskog podrijetla, protjerani. Imala sam tada 14. godina i dobro se sjećam svega. Bilo nam je jako teško. Došli smo u Austriju. Nisu nam se obradovali, jer su i oni u to poratno vrijeme teško živjeli. Tu gdje smo bili smješteni išla sam u školu i često bila gladna. Srećom to je ubrzo zapazila jedna moja školska drugarica, pa je svaki dan počela donositi po komad kruha od kuće. Dijelila bi ga na dvoje. I to na jednake dijelove, i za mene, i za nju. Iz te njezine geste tek sam prvi put osjetila što znači biti prihvaćen i da nisam više nepoželjna. Uvijek smo ostale prijateljice jer to nikada nisam zaboravila.

• Kako ste se odlučili da dođete ovamo i pokušate pomoći ljudima?
Moj prvi dolazak je u Hrvatsku bio je 1991. godine. Čula sam da u Zagrebu ima mnogo prognanika i to me je neodoljivo povuklo da pođem i priskočim u pomoć koliko mogu. Natrpala sam svoj auto raznim stvarima i hranom i pošla. Došla sam pred Caritas u Zagrebu i, stvarno, prva slika koju sam vidjela, koja me je potpuno podsjetila na sliku kad sam ja bila prognanik - čitava kolona od ljudi pred Caritasom. Pomislila sam: Nemam za sve, ali izabrat ću neke koji mi se učine najpotrebnije. I tako sam ugledala jednu trudnu ženu kako stoji u redu i drži malo djeteta za ruku. Prišla sam joj i pozvala nju i još neke. Ona je i danas u prognostvu. Postala sam i kuma njenom, iza toga rođenom djetetu.

• Koliko ste puta došli u Hrvatsku i u Bosnu?

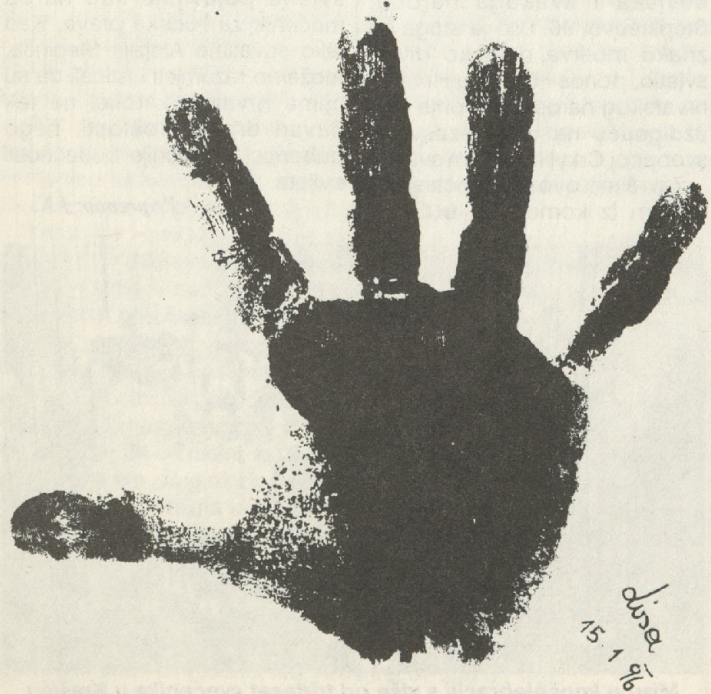
U Hrvatsku sam dolazila preko 60 puta od 1991. godine, a u Bosnu mi je ovo šesti puta.

• Odakle vam tolika snaga i kako dolazite do te sve robe.

Stara je izreka: "Ljubav je dostojljiva". U prvom redu odlučila sam dati sve što od sebe mogu. O tome pričam svojim prijateljima pa mi i oni pomognu u mom nastojanju. Prvo sam organizirala konvoje auta i svoje prijatelje. Svi smo išli na vlastiti trošak i donosili pomoć. Znalo je biti i po sedam-osam auta u koloni.

Svaki put kad se vratim kući, napišem ukratko svoja zapažanja i pošaljem ih svim poznanicima, posebno onima koji su mi pomogli, ili dali svoj prilog. I tako sam prikupila nekoliko stotina tona hrane i odjeće, a u novcu preko 3,5 milijuna austrijskih šilinga.

Pozivaju me u mnoge škole i dječje vrtiće. Govorim djeci o svemu onom što doživim na putovanju. Djeca me pažljivo slušaju i rado se nakon toga uključuju u akcije za prikupljanje pomoći. Tako sam pred ovaj polazak posjetila jedan dječji vrtić u Beču. Pričala djeci i spontano priupitala dali oni imaju kakav prijedlog i ideju. Jedan mi je petogodišnjak predložio da sva djeca u vrtiću naprave izložbu svojih crteža i to prodaju roditeljima i drugim znancima, i to ne za novac, nego za čokoladu. Prijedlog se sviđio svima i akcija je krenula. Tom prigodom smo sakupili 500 kg čokolade. Nadam se da će to obradovati djecu. Sigurno bi bili radosniji kada bi znali kako sam dobila za njih taj dar.

Detalj sa izložbe: "Ruka peijateljstva"

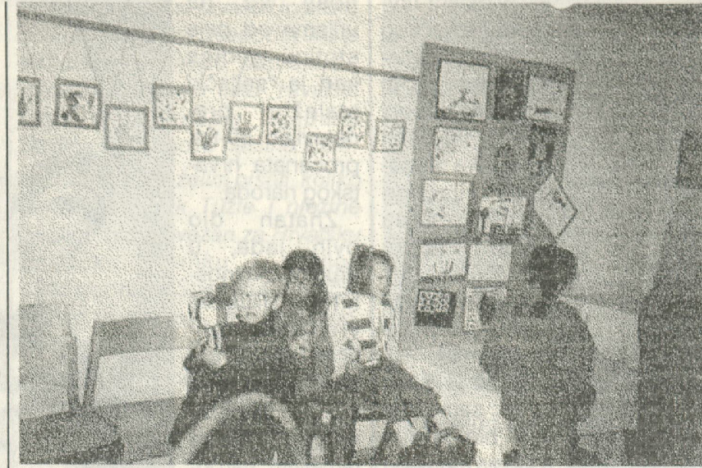
PRAVI POČETAK SVAKOG HUMANIZMA

• Kako vi doživljavate one koje pomažete?

Već sam rekla. Sama sam bila prognanica i znam što to znači. Mislim, da je prilikom pružanja pomoći važno da to bude dostojanstveno. Tada su ljudi jako osjetljivi. Moraju osjetiti srce i dušu čovjeka koji im daje. Ustvari oni ga lako i osjete. Za mene nije samo važno dati nekom pomoć, nego se mora paziti i kako ju dajemo. Zato uvijek nastojim te ljude posjetiti. Naučila sam da je čovjeka važno zagrliti, a ne samo donijeti brašno, šećer, ili novac.

Moram vam priznati da u tim prilikama imam jednu nelagodu, koju osjećam prilikom ovih dolazaka. Koliko god sam radosna što mogu pomoći, s druge strane mi je jako teško što ne mogu više. To je ono što me tjera da se iznova vratim i pokušam još nešto donijeti.

• Sjećam se da ste prošle zime došli pred Božić. Čini mi se da je to bilo na sami Badnjak. Posjetili ste tada jednu prognaničku obitelj u

Izložba u djeca u vrtiću

Kovačevu Selu i odatle se vratili bez vašeg zimskog kaputa!

Da, tako je to bilo. Vidjela sam da ta sirota žena nema što obući, a mora se skrbiti o djeci. Pomislila sam da ću se ja ipak lakše snaći kad se vratim kući i dala joj svoj krzneni kaput. Upravo sam jučer bila kod te

obitelji, pa sam se malo i ražalostila. Vidjela sam svoj kaput prostir na krevetu i rekoše mi da se pokrivaaju s njim jer nemaju dovoljno deka. Moram se sada pobrinuti i za deke.

• Recite još nešto o sebi!

Tako sam imala teško djetinjstvo, uspjela sam se školovati i završiti

višu medicinsku školu. Muž mi je bio liječnik. Poginuo je na Himalajima u jednoj planinarskoj ekspediciji. Bilo je to prije 19 godina. Ostala sam udovica sa petero djece.

Najmlađem je bilo 11 godina. Hvala Bogu, sve sam ih uspjela školovati i svi su sada svoji ljudi. Imam osmoro unučadi.

• Jeste li vjernica?

Ne želim se time hvaliti. Nastojim, i to sam uvijek nastojala, biti praktična katolkinja. Svake se subote pripremam za sv. misu. Pažljivo pročitam sv. Pismo, posebno one ulomke koji će se čitati te nedjelje. Tako da je za mene svaka sv. misa pravo duhovno i fizičko osvježanje. Znate, čini mi se da imam neku svoju teologiju, a to je moj život. On je za mene pravi dokaz da Bog postoji.

• I na kraju...!

I na kraju neka bude Bogu hvala: Deo gratias!

P. M.

ŽENA KOJA PLAČE

U vrijeme Korizme, u ozbiljnom i dugom dobu pripreve za Uskrs trebalo bi više promišljati i u sebi proživljavati, a manje glasno komentirati i polemizirati. U ove tihe svete dana, češće mi se nametne razmišljanje o ženi, njezinoj ulozi u radostima i tugama, danima bola i danima pjesme. Možda zato što se od žene očekuje više sabranosti i ozbiljnosti, što se njoj ne zamjera kad javno pokazuje svoje osjećaje pogotovo kad oni nisu radosni.

Žena je čest motiv dnevnog tiska, umjetničkih fotografija i uopće zabavnih medija. Lijepa, poželjna, dotjerana i mlada! Danas je to jedna, sutra druga osoba. Najdulje godinu dana novinare interesira ljepota čak i najljepše žene na svijetu. Zatim dolazi neka druga... treća...

Ovo je vrijeme onih drugih žena! Ne onih koje se izvježbano smiješe, koje su vedre i bezbrižne unatoč svemu, već onih brojnijih što su nam tako blizu, a tako marginalizirane, tako uočljive, a tako samozatajne. Osim u životu, njihove likove vidimo i na umjetničkim slikama. Jer, umjetnost je slika života, istina, oplemenjena umjetnikovom maštom. Umjetnost nije samo za jedan dan, pa ni žena koja inspirira umjetnika nije prolazne ljepote. One su bliže životu, stvarnije, traju dulje od jednog dana i jedne godine. Vrijeme je sabranosti i ozbiljnosti, vrijeme onih češći, naizgled manje zanimljivih žena. Možda nisu tako interesantne i ne privlače našu pozornost, ali one su slika života - dakle umjetnost.

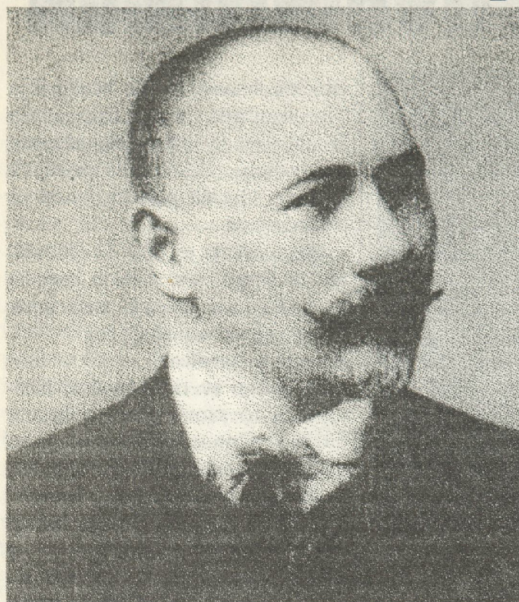
Žena koja plače ne mora "roniti" suze. Postoje žene "bezutješnog lica" kao majka pjesnika koji je svjestan da ne može očekivati razumijevanje za svoje postupke. Postoje žene koje u bolu pjevaju, poput Hekube koja glasno tuži za mrtvim Hektorom. Plakati glasno, svoju bol iskazivati riječima i plakati nijemo, svoju bol bolovati bez riječi! Žene znaju plakati na jedan i drugi način. Žena - majka ima mnogo razloga za plač. Naše je vrijeme, vrijeme suza i jada, verema i čemera. Zato stoji žena našeg doba "blizu križa te plakāše", zbog muke svoje djece, svoga naroda, svoga muža, zbog svoje muke. Pučki pjesnik dalje kaže: "Tad tužāše i plakāše kad gledāše". Evo slike žene u korizmi. Nijeme žene, čije suze teku četrdeset dana, na četrnaest postaja križnoga puta. Četiri zadnje godine plaču hrvatske majke diljem naših strana, i jedino što sigurno znamo je to da su

blažene one tako žalosne jer će se utješiti. Kada je ove godine u jednoj "Glorijinoj" anketi za ženu godine proglašena gospođa Kata Šoljić, majka čija su četiri sina pala za slobodu Hrvatske, to je bio izbor koji ohrabruje. Mnogo je sjajnih žena bilo kandidirano za taj naslov: znanstvenica, športašica, glumica, pjevačica, ljepotica, političarka i inih, ali, pobijedila je žena koja plače. Nitko joj nije vidio suze. Tim suzama koje se ne vide i koje nikada nisu isplakane do kraja želim se pridružiti u korizmi. "Daj da s tobom proplačem" pjevamo u pjesmi što suosjeća s Marijinom boli pod križem. Želimo sudjelovati u tom plaču jer znamo vrijednosti i snagu tih suza: "Nek mi majke tvoje suze, dušu rajem obdare", molimo Raspetoga.

Mi žene ovoga korizmenog vremena, odvojene od svoje djece, odvojene od svojih muževa, s muževima koji su izmučeni ratom grubo i nesretni, siromašne i nedotjerane, zabrinute i ozbiljne, prerano ostarjele, mi žene koje smo preživjele 1993. godinu, one što su čuda pravile rukama svojim u praznim kuhinjama, znamo što nam je činiti. Okrećemo svoje oči Križu s ufanjem i povjerenjem, dižemo svoje ruke s čežnjom i predanjem. Naše čiste oči su bez suza, naizgled vedre i bistre. Mi molimo "da nam srce proplače" ili se kajemo "moje srce gorko cvili". Dakle, sve je duboko u srcu, tamo gdje dopire samo ljubav. To srce koje ljubi želi suosjećati i plakati s čovjekom i s Bogom. "Isukrste, svoju muku, tisni u srca svome puku", pjevamo ovih dana Kristu - mučeniku. Ako naše suze kapaju na plodno tlo, što će proniciti? Proniči će dan pobjede i radosti, nasmiješeno lice, suza radosnica. Korizma je naš put do radosti. Žene koje stoje pred Križem i u svojim rukama drže rubac kojim brišu krvavo lice znaju da će to lice zasjati novim svjetlom pobjede i u njihova srca utisnuti ljubav pobjednika nad smrću, kao što je u Monikin rubac utisnuo sliku svoga presvetog obraza. Samo da prebrodimo muku Velikog petka, mi koje smo svjesne da smo od praha!

Marica Petrović

DVA BRATA, DVA VELIKA HRVATA

Antun Radić

10. veljače 1996. godine navršilo se 77 godina od smrti dr. Antuna Radića, ideologa i utemeljitelja Hrvatske seljačke stranke.

Veležupanijski odbor Hrvatske seljačke stranke BiH, Tuzlansko-podrinjske veležupe je u nedjelju, 11. veljače 1996. godine obilježio godišnjicu smrti ovog hrvatskog velikana misom zadušnicom u crkvi Svetog Petra i Pavla. Koncelebriranu svetu misu zadušnicu predvodio je fra Petar Matanović, gvardijan tuzlanski, s fra Mladenom Jozićem i fra Markom Štekićem. Poslije svete mise održana je Tribina o životu i djelu dr. Antuna Radića. Predavač je bio fra Marko Štekić.

Govoriti i pisati o dr. Antunu Radiću je neodvojivo od brata mu Stjepana. Isto se odnosi kad je riječ o Stjepanu.

Pretenzije člankopisaca nisu davanje cjelovitog prikaza braće Radić, jer je to prosto nemoguće. Nije u pitanju ni velika politika. Jednostavno, riječ je o obvezi i dugu svakog Hrvata da nešto zna i napiše o braći Radić, posebno u jednom ovakvom obiteljskom glasilu, kakav je Hrvatski Glasnik. To je i poziv svima onim, koji žele, znaju i hoće pisati, razmišljati i djelovati u duhu braće Radić.

Braća Radić rođeni su istog dana, 11. lipnja - Antun 1868., a Stjepan 1871. godine u Trebarjevu na desnoj obali Save u divnoj hrvatskoj Posavini.

Jedanaesti lipnja proglašen je "Božićem hrvatskog seljačkog pokreta". Proglašen je zato, jer su tog dana rođena dva najveća sina, dva apostola seljačkog naroda, braća Antun i Stjepan Radić.

A kakve veze imaju oni s Božićem?

Božić ili, kako to već samo ime veli, bio je dan rođenja malenog boga ili božića, koji su naši stari slavili stoljećima, dok još nisu znali

za Krista ni Njegovo rođenje.

Taj maleni bog ili božić bio je za njih sunce - novorođeno Sunce. Sunce, koje je nadvladalo tamu, rastjeralo teške magle, i počelo nanovo sve jače i jače svijetliti, a naravno i grijati.

A kako je sunce izvor svake snage i ljepote - jer topi led, budi zemlju i vode - savršena ljepota i dobrotu, nije ni čudo, da je našim starima ono bilo i bog. Pogotovo u ono vrijeme, kada nije bilo stanova kao danas, ni stanova ni odijela, svjetiljke ni elektrike.

Drugi Božić dolazi za izmučeno čovječanstvo rođenjem Krista, Vječnog Svjetla, Boga-čovjeka, koji svojim dolaskom u betlehemske štaliće posjećuje najprije pastire, tješi rastužene, grije duše svijui onih koji nikad ne osjete toplinu, a svojim blagim osmijehom miri one, koji kao prezreni i pogaženi nisu znali drugo već vječno mrziti.

Takav Božić dolazi za hrvatsko selo i seljaka, rođenjem braće Radića - čiji nauk tomu selu donosi novo doba, nove nade, novu vjeru, jer vjeruje, da će izliječiti stare jade i stvoriti novi život. A stari jadi bili su:

Stoljetno podložništvo našoj i tuđoj gospodi osnovano i provodeno na prijevazi: držanje u tami i mraku s pomoću koječega, vječno izrabljivanje i penjanje u vis nekolicine ljudi preko glava, živih i mrtvih tjelesa sela, to jest, braće svoje.

Ove okolnosti, nauk i učenje odnose se na vrijeme od prije stotinu godina kad je "seljački stalež" predstavljao 80-tak procenata hrvatskog naroda.

Znatan dio ovih jada, u drugim okolnostima i drugom vremenu, pritišće i danas hrvatski narod župe Soli. Nejedinstvo, glede temeljnih narodnih interesa je ono, što boli i zabrinjava. Na sceni je sitni interes i rasturenost u stranke raznih političkih orijentacija kojim je stran interes hrvatskog naroda, a često je implicite i eksplicite protiv temeljnog i dugoročnog interesa Hrvata župe Soli. Nikako ili teško Hrvati da shvate i prihvate, da, pored slobodne i argumentirane borbe političkih ideja i konkurencije mišljenja, svenarodni konsenzus o temeljnim narodnim interesima mora da bude iznad političke borbe. Očevi i djedovi pamet u glavu, imate djecu i unuke. Znam, nije to lako, nema se ili znanja ili snage. Da bi pojačali i jedno i drugo, okrenimo se braći Radić, njihovom nauku, njihovoj spremnosti na djelovanje u narodu, pa i žrtvovanju. Oni su baština svijui nas. Budimo dostojni potomci te baštine.

Posve je jasno, da su braća Radići novi proroci čovječanstva. Njihova je glavna težnja bila u tom da pronađu istinu, kojom će poslužiti sreći čovjeka, spasu čovječanstva. Zato su umovali, i razmišljali, pa onda smišljeno propovijedali svuda, gdje je živjela ili bar postojala i jedna čovječja, ljudska duša. A i prorekli su ono, što već biva i što će biti, premda sami nisu proricali "tako će biti", nego su uvjereni govorili: tako bi moglo biti, tako bi moralo biti, tako bi trebalo biti.

Živjeli su i radili u hrvatskomu narodu. U tom narodu oni su se rodili, živjeli i patili, umrli, poginuli.

Stjepan Radić

Razmišljati i pisati o ovome, čovjek ne može, a da ne razmišlja na one ovovremene Hrvate u Bosni i Hercegovini, koji nas dobrano asociiraju na braću Radić: našeg Kardinala, našeg Provincijala, naše svećenike - fratre i dijecezanske i ine Hrvate, koji su se pokazali dostojni braće Radića i njihovog učenja.

Antun Radić je bezuvjetno jedna od najsvjetlijih pojava naše novije političke i društvene prošlosti. Iako neobično obrazovan i načitan, ipak je potpuno samonikao i originalan. Nikad se nije nimalo, a kamoli slijepo povodio za tuđim uzorima, nego je svoje mišljenje izrađivao neovisno promatrajući i proučavajući život. Knjige i djela stranih velikana služila su mu samo kao kontrola, kao potvrda za zaključke, do kojih je dolazio svojim razmišljanjima. Pored činjenice da je velik i originalan mislilac, ima još nešto što ga posebno uzdiže. To je njegovo čovječstvo. Za njega se punim pravom može reći: to je bio čovjek! Antun Radić bio je jedan od onih rijetkih ljudi, radi kojih se riječ čovjek izgovara s ponosom.

Tri godine mlađi brat Stjepan već sa četrnaest godina sam samcat (1885. g.) putuje Hrvatskom (od Zagreba do na kraj Srijema) i točno bilježi "što narod misli o gospodi i vlasti, kako je seljačko gospodarstvo u

kojem kraju, kakve su škole i putovi itd". Politika Radića je bila: prosvijetiti narod - sve tamo do zadnje kućice. Kao što je Antun bio velik i originalan mislilac, Stjepan je bio veliki orator i hrabar čovjek. Poznate su njegove riječi: "Ne bojte nikoga i ništa, ne dajte se zastrašiti i kupiti! Jer to je propast za uvijek".

Eto, takvi Radići, sa Vlatkom Mačekom i njihovim istomišljenicima osnovali su 1904. godine Hrvatsku seljačku stranku, pod prvotnim imenom Hrvatska pučka seljačka stranka (HPSS). Od početka, braća Radići nisu shvaćali Hrvatsku i Hrvate kao zajednicu "krvi i tla" nego kao čovječansku, mirotvornu i moralnu zajednicu misaonih bića.

Takva HSS je obilježila XX. stoljeće u političkom, društvenom i inom životu Hrvata. Bila je protiv svakog totalitarizma: fašizma i komunizma, protiv svih skrajnosti - desnih i lijevih. Tradicionalni HSS zazire od svakog nasilja u političkom životu i borbi. U politici su sredstva isto toliko važna kao i ciljevi.

Hrvatska seljačka stranka (HSS) sadržavala je u sebi sve ono što su tada na Zapadu sadržavale u sebi moderne agrarne stranke, socijalni demokrati, kršćanski demokrati i liberali istovremeno. Zato je i mogla zadovoljiti političke ciljeve i interese i seljaštva, i radništva, i obrtnika i inteligencije, pa i domoljubne gospode.

S takvim političkim i moralnim habitusom, sa primjerenom političkom taktikom i strategijom 1938. godine, HSS postiže svoju najveću izbornu pobjedu. U užoj Hrvatskoj Mačekova lista je dobila 80% glasova, dok je u Bosni i Hercegovini dobila natpolovičnu većinu glasova i odnijela pobjedu u 29 od 57 izbornih kotareva. Ovaj podatak svaki Hrvat u Bosni i Hercegovini treba znati, jer ovo nije samo argument, nego dokument.

Velikih Radića više nema. Teško da će u našem narodu ikada biti umnijeg pera od pera Antuna Radića i divnije riječi od riječi Stjepana Radića. Ali, nauk što su ga ostavili u knjigama i u dušama, preživjet će pokoljenja budućih pokoljenja. Veliki Radići nisu živjeli uz alud. I danas još "hrvatstvo je svetinja djedova, a čovječnost zvijezda naša nova".

Vjera u Boga i seljačka (hrvatska) sloga!

Felix AGRICOLA

STJEPAN RADIĆ I TUZLA

U povodu obljetnice smrti Stjepana Radića, prvaka Hrvatske seljačke stranke, gospodin Josip Velte vrlo je lijepo pripremio i napisao u našem listu "Hrvatski Glasnik", životopis Stjepana Radića do njegove nasilne smrti.

U svezi s tim, želim pisati, koliko je hrvatski puk Tuzle i njezine okoline bio na vezan za Hrvatsku seljačku stranku i njenog predsjednika Stjepana Radića. Koliko je poznato, a i napisano, većina Hrvata, u Tuzli ili njenoj okolini tamo gdje je naseljen Hrvatski živalj u velikom broju, bila je u Hrvatskoj seljačkoj stranci. Tako su postojali: pododbori, mjesni, općinski kao i Kotarski odbor HSS. Na svim izborima, u vrijeme između dva rata, Hrvati su listom glasali za nositelje liste HSS. Dobro se sjećam posljednjih izbora prije rata, kada smo mi djeca nosili male trobojnice sa natpisom HSS. Na čelu stranke, tada je bio dr. Vladko Maček, a u Tuzli Anto Tadić veletrgovac. Ostali članovi rukovodstva kojih se dobro sjećam bili su: Jure Begić, predsjednik Šumske uprave, Zvonko Lukendić, odvjetnik, Anto Kamenjašević, hotelijer, Mijo Putić odvjetnik i Aleksandar Preka, direktor Hrvatske štedionice.

Možda mnogima nije poznato da je Stjepan Radić, kao predsjednik HSS, boravio u Tuzli. Na poziv Kotarskog odbora HSS, došao je u Tuzlu ljeta 1927. godine. Tada je organiziran veliki narodni zbor, na kojem je sudjelovalo mnoštvo građana iz Tuzle i okoline. Nosili su desetine hrvatskih zastava. Međutim, pošto je Radić bio vrstan govornik, tu je bilo nazočno i dosta naroda drugih nacionalnosti. Tijekom zbora, neki Niko Nikić iz Živinica, koji je ranije bio član HSS, ali je postao otpadnik (dissident) ove stranke pokušao je stvoriti nered. On je doveo nazbor nekoliko desetina svojih pristalica iz Živinica, Kreke i Lukavca, pa su oni svojim upadicama i nedoličnim ponašanjem, htjeli upropastiti i raspustiti ovaj veličanstveni zbor. Bilo je tu i malo tučnjave i nekoliko povrijeđenih, ali intervencijom samih aktivista HSS-a, kao i žandarmerije i policije, izgređnici su udaljeni, a zbor je završen u nor-

Sa velikog zbora, u povodu posjete Stjepana Radića Tuzli 1927.

malnim uslovima. O tom događaju svjedoči i priložena slika na kojoj se vidi intervencija žandarmerije i udaljavanje izgređnika.

Nedugo poslije posjete Tuzli, točnije 1928. godine, u Skupštini tadašnje Jugoslavije, Puriša Račić puca na Hrvatske poslanike, Stjepan Radić biva teško ranjen i, nakon kraćeg vremena, umire. Bio je to težak udarac i gubitak za sav Hrvatski narod. Svi Hrvati su žalili svog istinskog

vođu. I tuzlanski hrvatski puk sa okolinom bio je u žalosti. Održana je vrlo svečana zadušnica u spomen Stjepanu Radiću. Na priloženoj slici se vidi odar pred glavnim oltarom Rimokatoličke crkve u Tuzli s obveznim hrvatskim grbom i mnogo, mnogo cvijeća.

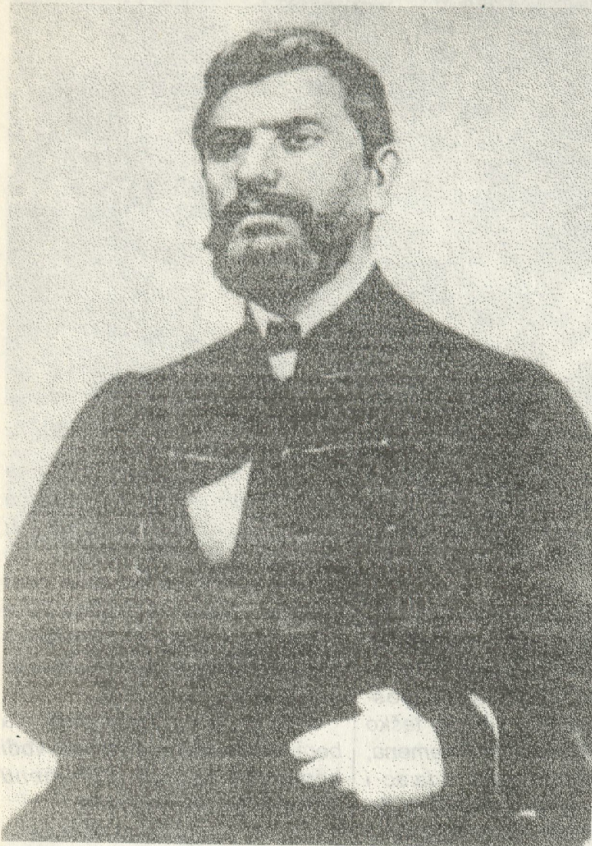
Tako je, eto, Tuzla doživjela boravak i zadušnice velikom vodi hrvatskog naroda u vremenu između dva svjetska rata.

Dragan Petrović Pišta

Zadušnice u Rimokatoličkoj crkvi Tuzla, u povodu tragične smrti Stjepana Radića 1928.

NITI S PEŠTOM NITI S BEČOM

Ante Starčević (1823-1896)

Za ime dr. Ante Starčevića, popularno zvanog "Otac Domovine", vežu se začeci organiziranog političkog života u Hrvatskoj. Zajedno sa Eugenom Kvaternikom utemeljitelj je Hrvatske stranke prava, jedne od političkih skupina u Hrvatskom saboru sredinom prošloga stoljeća. Ova je politička stranka utemeljena 1861. godine, ustvari poznatim govorom Eugena Kvaternika koji je sa Starčevićem bio zastupnik u Saboru. Prve, pak, ideje ove stranke iznosio je još u svojim pismima za boravka u Švicarskoj. Te sudbonosne 1961. godine, hrvatski se narod i njegov sabor doista nalazio na raskrižju svoje sudbine. Starčevićeva i Kvaternikova stranka izašla je sa geslom: "Niti s Bečom, niti s Peštom, nego za samostalnu i suverenu državu Hrvatsku!"

Treba spomenuti da je u to vrijeme saborsku većinu imala Narodna stranka koja je bila za obnovu političkih odnosa sa Ugarskom, ali uz uvjet da je Hrvatska kraljevina ravnopravna Ugarskoj. One, pak, koji su bili za izravno bezuvjetno ujedinjenje, narod je zvao unionistima.

Iako pristaše najmanje saborske skupine, pravaši su redovito najglasniji i najborbeniji. Oni su prije svega, na temelju svega višestoljetnog državnog, povijesnog i prirodnog prava, držali da Hrvatska mora biti neovisna: "Nećemo da Hrvati i dalje ostanu volovi koji za tuđu korist, a ne za sebe oru!"

Hrvatska stranka prava je sa određenim vremenskim prekidima ostala i do danas, pa se smatra najstarijom suvremenom političkom strankom u sadašnjem Hrvatskom saboru. Ono što je znakovito i prije stotinu godina, Hrvatska stranka prava okupljala je uvijek golemu većinu hrvatske mladeži.

Dr. Ante Starčević, osnivač i ideolog HSP-a rodio se u Žitniku, 23. V. 1823. Bio je pravnik po struci, ali još veći političar i ideolog. Njemačku pučku školu je polazio u Ličkom Klanцу, za 1. i 2. razred pripremao ga je župnik u Smiljanu velič. Josip Vlatković. Ostala 4 razreda gimnazije kao i 2 tečaja filozofije završio je u Zagrebu. U Pešti je 1848. promoviran za doktora filozofije.

Za velikog bilježnika Riječke županije izabran je 1861., ali je kao protivnik režima suspendiran 1862. Za saborskog zastupnika biran je 1861., 1865., 1871., i od 1878. do kraja života. Smrt ga je 28. II. 1896. zadesila u krugu sinovca Mile i obitelji Kumičić. Pokopan je na groblju u Šestinama. Ondje mu je narod podigao spomenik što ga je izradio Ivan Rendić.

Za "Oca domovine" postojao je samo

hrvatski narod i suvremena i slobodna Hrvatska. On je jedna od najvećih i najzaslužnijih osoba sveukupne hrvatske političke povijesti. Njegova pravaška misao, ostala je do danas i prisutna je u hrvatskom političkom životu. 30 godina neumornog rada sa jednom jedinom zadaćom - ostvarenja pune nacionalne slobode i nezavisnosti hrvatskog naroda i njegove države, ostavili su trag koji se izbrisati ne može. Njegovi su sljedbenici i u ovom domovinskom ratu među prvima ustali u obranu suvereniteta i integriteta Republike Hrvatske.

Ante Starčević o narodu

"Uistinu, bez samostalnosti i neovisnosti narod ne može biti narodom, osobom; nego je samo puk, množina čeljadi. Jedino uz samostalnost mogu cvasti narodi, zemlje i gradovi (...)

Narod hrvatski treba i hoće da bude slobodan i sretan, on na to oboje ima pravo kao i svaki drugi narod; narod hrvatski ima za se raditi. Tu vide čitatelji da naš program nije osnovan na kakove uvjete, koji od nas ne stoje, on je bezuvjetan. Ovakovo ili onakovo razvijanje stanja kod naših susjeda i drugdje, može našem programu korisno ili škodljivo biti, može njegovo izvršenje unaprijediti ili suzbijati, nu promijeniti naš program, zadržati ga, dati mu protivni sadržaj ili protivnu težnju, to, dok je naroda koji za se mari, dok je naroda hrvatskoga, ne može nitko, ne može ništa učiniti!"

Starčević o Hrvatima u Bosni

"Mene srce u Bosnu vleče!

U Bosni živi strana našega najčišćeg, najnepokorenijeg naroda, koji lakše može biti bez nas, nego li mi bez njega. Za nas je njegov život znamenitiji nego li pariških proletera i njemačkih mudraca; njegovo je naravno stanje za nas korisnije i potrebitije, nego li zapadna civilizacija, koja smućuje pamet, truje srce i ubija nam život" (...) U Bosni pod čalmom ne vidim neprijatelja, nego dio svoga naroda, brata po krvi, jeziku, tradicijama, samo druge vjere (...)

Priredio: Josip Vele

Krleža o Starčeviću LUCIDNOST

Koliko god to paradoksalno zvučalo, ipak je istina: najlucidnija naša glava, koja je našu stvarnost promatrala s najpreciznijom pronicljivošću i koja je o toj stvarnosti dala slike za čitavo jedno stoljeće književno i govornički najplastičnije, jest glava Staroga Ante Starčevića. Bio je to čovjek, koji je jasno gledao bezizlaznu "krivuljaču" hrvatske politike i, braneći "žlicu našeg mora" i stopu gladnog našeg primorja od mađarske grofovske bagre, on je kroz nekoliko decenija pljuvao po našim pripuzima, suftovima i huljama, po nitkovima i varalicama, krivokletnicima i opsjenarima, koji tjeraju našu "seljačku marvu" da brsti trnje pod tuđinskim, mađarskim i bečkim zastavama. U sveopćem bezglavlju i bezakonju devetnaestoga stoljeća, između bunjevačke dogmatike, krpa, zakrpa, prikropa i sveopće kulturne "kerpljačine", mučen ubitačnim slutnjama, Starčević je gledao mađarske prepredene "tade slobode", urotu naše gluposti, krštenu našu dijetenklasnu živinu, nakot, blago, marvu i prokletu pasminu našeg prošlog stoljeća u magnatskim surkama, gdje prodaju narodne interese za bijedne peštanske stipendije, a kao Starčević tu našu stvarnost nije gledao tako jasno nijedan naš umjetnik onoga vremena.

IN MEMORIAM FRA LJUBI LUCIĆU

Photo: D. RESSNER

Zapiši, pa će i Bog upamtiti. Tu starodrevnu mudrost Andrić je naučio kod franjevacu. A franjevci to, sudeći po fra Ljubi, nisu ni morali učiti. Oni kao da su rođeni s tim darom. Čak i danas u vrijeme najsuvremenijih tehničkih pomagala, računala, posvuda po ovom gradu i po Bosni mogli ste susresti fra Ljuba kako piše, hvata skoro svaku riječ, bilježi. Kako kakav starinski zapisničar koji će poslije podnositi izvješće. I doista, svi smo mi sad negdje u njegovu kompjutoru pohranjeni, jer, vjerojatno ne postoji čovjek koji je tijekom ovog rata tako predano i toliko opsežno svjedočio kao Fra Ljubo. Čovjek koji je među nas došao kao iz kakve stare franjevačke kronike, bio je kroničar svoga vremena, kroničar na način Vrenića, Lastrića, Lašvanina, Bogdanovića. Sam akter i sam kroničar.

Najširem krugu javnosti fra Ljubo postaje poznat tek s brojnim tekstovima objavljenim za ovoga rata u tzv. civilnom tisku kad su sladokusci pisane riječi, kao da je riječ o kakvom novom talentu, otkrili britkost, šarm, šeretsku duhovitost, a istovremeno preciznu analitičnost i lucidnost fra Ljubina pera. Tek nakon ovoga, na red bi došla njegova sjajna obrazovanost i kompetentnost u stvarima o kojim je pisao. Međutim, sve one koji navedene vrijednosti fra Ljubina pisanja, tj. lakoća izlaganja i elegancija oblikovanja

bile su slika i prilika njegove usmene komunikacije. Brze misli, suptilna duha i s dugogodišnjom komunikacijom sa studentima, vjeronaučnom mladeži u pastoralnom radu s najširim slojevima ljudi, sve je svoje obrazovanje svodio na mjeru recipijenta, primatelja. Da, stara mudrost veli da do jednostavnosti treba narasti. Fra Ljubo je i tu ljudsku i literarnu lekciju davno naučio. Kažem davno, jer

ga znadem barem dvadeset godina od kada mi je bio profesorom do posljednjih tekstova od kojih jedan broj njih nije imao priliku biti poznat i javnosti, jer su, kako to obično biva, urednici čuvali javnost od britkih pera koja ne samo da ne mogu, nego i ne znaju drugačije do li pisati sa žalcem. A zar nije normalno da pčela koja daje med ima i žalac koji ubada?!

Rijedak spisateljski dar, a iza fra Ljube praktički ne ostaje nijedna, kako bi se reklo, autorska knjiga! Paradoks dostojan njega samoga, vlastitog izbora srednjovjekovnog tipa, stvaralačke anonimnosti. Ne samo da sam bio svjedokom kada ga je Ivan Lovrenović nagovarao da od svojih tekstova objavljenih u "Danima" napravi knjigu koja bi pod hitno bila objavljena u Zagrebu, nego sam često bio i opetovanim glasnikom na toj liniji. Jednostavno - nije ga to zanimalo!

Praviti knjigu uvijek znači ponešto i samoljublja. Barem mi s knjigama to znadem. Fra Ljubo tu vrst samoljublja nije poznavao. A i kako bi? Više od tisuću stranica njegovih tekstova sabrano je ili rasuto po kalendarima "Dobri pastir". Barem četiri je posve sam napisao, što je blizu 700 stranica. Sam napisati kalendar od korica do korica, pa tako npr. četiri godine uzastopce, za sve one koji znaju kako je izgledao "Dobri pastir" i što je značio u našim obiteljima - pravi je pod-

vig. Kalendar za 1991. godinu npr., za godinu u kojoj su bosanski franjevci slavili 700 obljetnicu, ponajljepša je čitanka o bosanskim franjevcima kroz povijest: historična, anegdotalna, informativna, a nadasve popularno i šarmantno napisana. Kalendar koji se u kućnoj biblioteci čuva kao dragocjena knjiga.

No, da sve ne bi izgledalo na fra Ljubin način, treba reći da iza njega ostaju i "ozbiljniji" tekstovi: ponajprije njegova magistarska teza "Mariologija u novijoj hrvatskoj lirici" (1960), doktorska teza "Motivi vjerodostojnosti i privlačnosti kršćanske objave u apologetici sv. Augustina (1964), te tekst o povijesti svoga (ramskog) kraja u publikaciji "Selidba Ramljaka" (1988). Ovamo bi išao i veoma studiozan tekst objavljen u najnovijoj Bosni Franciscani "Stanje puka i svećenstva Vrhbosanske nadbiskupije", izvješće s dekanijских sastanaka. Međutim, ni to i takvo izvješće s puta po Bosni koju je fra Ljubo obišao s kardinalom Puljićem, biskupom Sudarom i provincijalom Anđelovićem, faktografski utemeljeno, vjerodostojno i od neprolazne vrijednosti svjedočenje iz ovog rata, nije pošteđeno njegova šarmantnog stila, dara za uočiti detalj, sitnicu koja govori više od brojki, dakle od onog što je pravi književni dar. A fra Ljubo je imao neosporan literarni dar. Uz energiju koju je imao, a koju smo svi mi neštedimice trošili, a on je jednako tako davao i nije ništa novo ako kažem i na ovom mjestu da je iza njega u raznim

periodičnim publikacijama ostalo još na stotine i stotine stranica tekstova koje je nadahnuto opečatio prepoznatljivim stilom. Ti tekstovi ostaju u "Svjetlu riječi", "Bosni Srebrenoj", "Jukiću", "Stećku", "Danima", ostaju izgovorene u kameru ili mikrofone, u uši studenata ili najposlije daka u Katoličkom školskom centru, prelaze iz autorske osobnosti u tako popularnu anonimnost koja traje, u anonimnost na način narodnog stvaralaštva čiji duh i dah nosi svaka fra Ljubina priča iz života starih bosanskih franjevacu kao i iz života današnje Bosne.

Čovjek koji je sve oko sebe vidio kao priču, nerijetko i sjetnu, pričom je jednako objašnjavao i povijest religija i tragediju Bosne, vlastitu životnu priču zaokružio je na jedini mogući način - paradoksom kakav samo život i dobra priča mogu proizvesti: preživio je dva milijuna granata, sve stranputice Bosne u ovom ratu i poginuo u autu, tamo gdje fratri iz kronika, pa makar i ovostoljetnih ne umiru. Utjeha je da je otišao tamo gdje neće biti anonimus - u kroniku, u priču koja ga nadživljuje. I Bogu!

Božja volja - rekao bi fra Ljubo. Svi mi koji, pa makar i malo vjerovali, znadem da je fra Ljubo našao svoj smiraj u Bogu. I zato neka mu je od nas koji smo ga na bilo koji način znali, a napose od nas koji se usuđujemo zvati njegovim prijateljima velika hvala, a od Boga vječna slava.

Željko Ivanković, književnik

POSAVINA U MÜNCHENU

Hrvati Herceg-Bosne u Münchenu su dobro organizirani u jaku hrvatsku zajednicu. Zvanično se zovu Hrvatska zajednica Herceg-Bosne, a njezino vodstvo pomaže u rješavanju raznih problema članova zajednice. Izdaju novinu koja je imenjak našeg lista "HG" u kojima članovi zajednice, profesionalci u svome poslu, uspješni poduzetnici, podržavaju Hrvate u dijaspori i pomažu im u rješavanju silnih ekonomskih, administrativnih i finansijskih problema što se javljaju u njihovom životu. Hrvati u Zajednici Herceg-Bosna su također obaviješteni o svim političkim zbivanjima u domovini. Kao i Hrvate u Soli i Posavini, posjećuju ih politički i crkveni dužnosnici hrvatskog dijela konstitucije Federacije BiH. Kad je vaš urednik bio u Münchenu, vrući politički događaj bila je Posavina i Posavljaci, ožalošćeni i razočarani Daytonom. Razgovarajući sa ing Vickom Rajićem, predsjednikom HZ H-B u Münchenu, Jozom Sladojem - dopredsjednikom i novinarom "HG" i "Žive zajednice" te s fra Petrom Gulićem, brzo se shvaća da treba pokloniti pozornost njihovom rasuđivanju. Oni žive u drukčijem milieu-u pa su i njihova razmišljanja specifična. Više su koncentrirana na specifične probleme jer su okruženi specifičnim kontekstom. Vicko Rajić, pretrpan obvezama tih dana, u nekoliko rečenica je izrazio stav Zajednice kojoj je na čelu - pomoći svim Hrvatima u dijaspori koji pored svojih osobnih interesa pokazuju interes za probleme domovine.

Takvih naših ljudi u Münchenu ima dosta i kohezivna sila što ih organizira jeste Katolička crkva u Hrvata koja ih okuplja i ujedinjuje u vjeri i ljubavi prema domovini. Gospodina Rajića raduju sve veze sa ljudima iz domovine koji intelek-

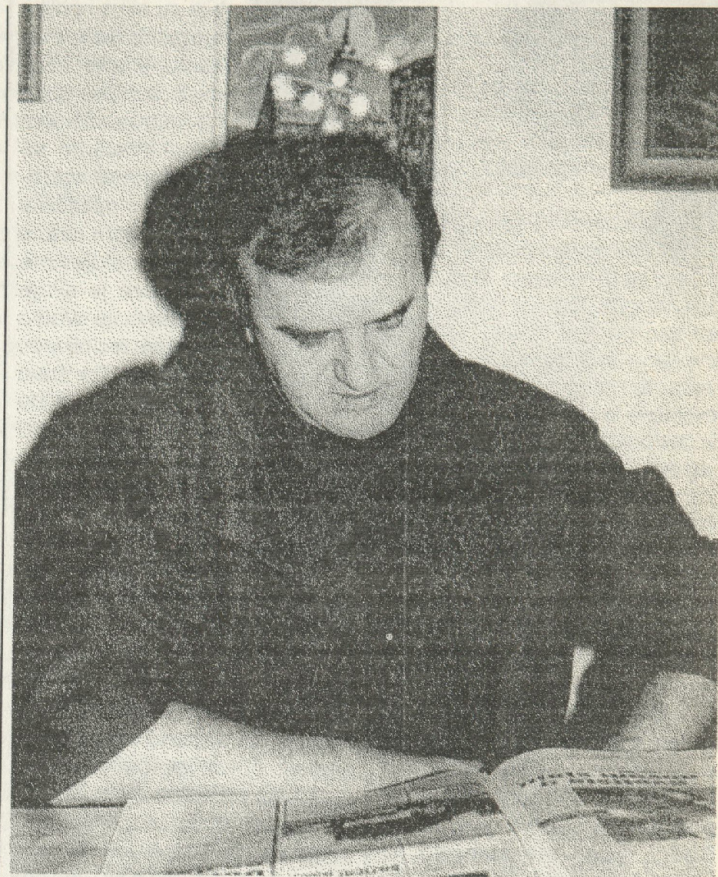
tualno i politički mogu doprinijeti patriotskom, političkom, organizacijskom i kulturnom razvitku zajednice. U Münchenu se nada slušati naš Zbor.

Jozo Sladoja nam je govorio o informiranju kao važnom čimbeniku vođenja politike u Hrvata izvan domovine. U uredništvu je "Hrvatskog Glasnika", lista koji izlazi u Münchenu, i novinar je u listu "Živa zajednica". Za njega i za ostale naše sugovornike bilo je zadovoljstvo čuti nešto o našem "HG", prvoj hrvatskoj ozbiljnoj novini u ratnom periodu Bosne. Svi izražavaju žaljenje što su vidjeli naš list tek u trećoj godini njegova izlaska. Bilo nam je jasno da je veliki problem tuzlanskog Hrvatskog Glasnika njegova slaba promidžba. Od gosp. Sladoje i drugih Hrvata koji pišu u novinama, očekujemo priloge.

Aktualne probleme Hrvata, a posebice Hrvata u Münchenu, u kraćoj izjavi, komentirao je fra Petar Gulić, voditelj Hrvatske katoličke misije.

Naš urednik je poveo razgovor konstatacijom da su među nastavnicima OŠ u Ulicama, za vrijeme Tite, bila samo dva-tri Hrvata, koji nisu predavali "nacionalne predmete". S Božjom pomoći i s IFOROM u Ulice se treba vratiti. I prije rata smo tamo živjeli pod Srbima. Ulice uzimamo kao metaforu. Povratak ljudi u Ulice, dakle u Posavinu, dakle u Bosnu, treba staviti u ravan aktiviteta koji najviše doprinose domovini poput njezine obrane.

Prateći situaciju nakon Dayton, nadali smo se pravednijem rješenju, međutim, po tko zna po koji put u povijesti našeg naroda - svjetski moćnici nam kroje sudbinu po svojim interesima, a ne po pravdi i zaslugama Hrvata. Na mnogim točkama domovine Hrvati su ostavljeni pod vlašću okupatora.

Fra petar Gulić, voditelj Misije

Ovdje u dijaspori, gdje se našao veliki broj ljudi iz tih krajeva bili smo ogorčeni i revoltirani. Pale su teške riječi. Naši svećenici su bili prvi koji su pokušali smiriti ogorčeni puk, dozvati ga pameti i dovesti u stanje u kom se može racionalno rasuđivati. Daytonski sporazum se ne smije uzeti kao konačno rješenje za položaj Hrvata u Bosanskoj Posavini i Bosni treba sada povesti odlučujuću borbu, u konačnici rješenja ne smijemo depremirano i rezignirano napustiti bitku. Posavina je u povijesnom, nacionalnom, prirodnom pogledu najljepši, najbogatiji dio domovine za koju se Hrvati i Hrvatska trebaju trajno boriti. Trebalo je spriječiti Hrvate da se bave sami sobom, uputiti ih da prosvjede ne koncentriraju na naše vodstvo kao da je ono krivo što je potpisalo ono što je u datoj situaciji moralo potpisati. Najveći i najlakši uspjeh neprijatelja su Hrvati koji se ne bave borbom, već se bave sobom. Mi u Crkvi, ufajući se u Boga i u naše vodstvo u obadrije domovine, ohrabrujemo i upućujemo ljude na odluku vratiti se kući, na ognjište, na zgariste. Nedati "da baština naša padne u ruke tudinaca" (Jeremija) jest

danas patriotski čin najviše razine. Onima koji se vrate pripada slava kao i onima koji su ostali. Svako drugo razmišljanje jeste pobjeda neprijatelja. Budućnost hrvatskog dijela Bosne ne ovisi toliko ni o srpskoj ni o muslimanskoj strani, koliko o nama Hrvatima.

Koliko će Hrvati imati hrabrosti, u ime svojih osobnih interesa i temeljnih interesa domovine te radi svoje vjere i povijesti u kojoj se naše ponašanje pamti, vratiti se i svjedočiti na tim prostorima što smo i tko smo? Mi nismo nikome nanijeli zla i nećemo nikome nanijeti zlo, ali ne smijemo dopustiti zlo koje čine oni koji nas planski i svjesno žele maknuti iz naše zemlje. Naša je otvorena rana, Posavina! Koliko o moćnicima svijeta, još više o nama samim, ovisi rasplet u njoj Daytonski sporazum nam omogućuje povratak. Treba se vratiti i radati djecu. Crkva i njeni svećenici su ostali. Imamo crkvu, imamo jaku hrvatsku državu, imamo naš dio vlasti u Federaciji i državi BiH. To je više nego što smo imali za vrijeme Tite.

Lj. A.

Hrvatski Glasnik, veljača 1996.

"PRESTANITE ČINITI ZLO"

"Ako ustrajete u neposlušnosti, proždrijet će vas mač"

U korizmi smo, u vremenu u kojem nas Crkva na poseban način, u Božje ime, poziva na obraćenje, na duhovni preporod, na život s Bogom i u Bogu.

"Čujte riječ Gospodnju" - dovikuje nam danas Izaija prorok: "poslušaj zakon Boga našega!"

A što nam Gospodin zapovijeda? "Operite se, očistite. Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti!"

No to još nije dosta. "Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite!"

Tek onda možete pristupiti svom Bogu, koji će vam oprostiti grijehe, kako god veliki oni bili. Budete li me slušali, uživat ćete plodove zemaljske - poručuje Jahve svom narodu, poručuje svima nama; a ako ustrajete u buntovništvu, u neposlušnosti, proždrijet će vas mač.

Draga braćo! Ova poruka današnje Liturgije, ova Božja riječ odzvanja neobično snažno u našim ušima, u našim dušama, u sadašnjoj našoj krutoj stvarnosti. Mi uzdišemo, mi vapijemo Gospodinu da nam udjeli mir, koji nam samo On može dati. Nakon svih iskustava ovih godina, tko još može vjerovati u ljude? Maledictus homo qui confidit in homine - Proklet čovjek koji se uzdaje u čovjeka! - mogli bismo opetovati s Jeremijom prorokom (15,5).

Ali ima Netko na koga se možemo osloniti, čijoj riječi moramo vjerovati. Ta nam riječ naviješta spasenje, jer je riječ Onoga koji nas jedini može i hoće spasiti. Dakako, ne bez nas, ne bez naše suradnje!

"Obratite se i vjerujte Evanđelju!" Obratite se od zlih djela, u privatnom i društvenom životu, u obitelji i na poslu; poštujući Božji zakon izražen u Deset zapovijedi, neka u svakome zavlada sinovski strah Božji, koji je početak mudrosti. To je poruka koju nam Gospodin upravlja.

Ovo su, ujedno, najdublji temelji na kojima treba izgrađivati bolju budućnost. Previše je je dosada rušilo, kroz desetljeća su se uništavale sve vrijednosti, bez kojih čovjekov život prestaje biti doista ljudski. Posljedice te sotonske aktivnosti protiv Boga i svega što je Božje, još će se dugo osjećati, jer se njome nastojalo pogoditi čovjekovu dušu, čovjekovo srce, i u tome se mnogo puta uspijevalo. Te rane ljudskoga srca može ozdraviti samo svemoguć Bog, uz uvjet da slobodan čovjek pusti Bogu da ga ozdravi, da ga preporodi.

Pravedni zakoni su uvijek napretka

Ovo u prvom redu vrijedi za svakoga pojedinca, jer samo preko osobnog obraćenja pojedinca može se postići preporod narodnog života. *No još veća odgovornost leži na onima o kojima ovisi javni moral, društvena pravda, život naroda kao cjeline.* Pravedni zakoni, u skladu s naravnim i pozitivnim Božjim zakonom, te njihova dosljedna provedba, nisu samo uvjet da se može govoriti o istinski pravnoj državi, nego su i zalag Božjeg blagoslova. Jer "ako Gospodin ne gradi doma, uzalud se trude koji ga grade!"

Nažalost, još uvijek smo svjedoci i krive orijentacije i, dosljedno, naopake prakse u nekim najosnovnijim pitanjima ljudske egzistencije. Rat je - tužimo se, i opravdano - strahovito zlo, a to nam je zlo nametnuto; toliki nevini, tisuće i tisuće, izgubili su život.

Djeca pod srcem majke su najveće žrtve

No jesmo li dovoljno svjesni, da sve ljudske žrtve ovoga rata ne dosežu broj žrtava nevine djece, kojoj je, prije nego su mogla ugledati svjetlo dana, nasilno oduzet život: ne na fronti ili u "etničkom čišćenju", nego u našim bolnicama i klinikama. Uzaludno je zavaravati se. Zlo ostaje zlo. "Prestanite zlo činiti!", opet nam zvuče u ušima Izaijine riječi. Ono što je pred Bogom grijeh, nikakvim ljudskim zakonom ne može prestati biti zlo. **I tko želi svom narodu pravo dobro, mora sve poduzeti da prestane ova pošast.**

Istina oslobađa, a ljubav spašava

Drugi dio prorokove poruke je u pozitivnom tonu: "učite se dobrim djelima!" Spasitelj je ovu poruku sazeo u svojoj zapovijedi ljubavi: ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe. I kao što zlo ima svoj korijen u ljudskom srcu, tako je i djelotvorna ljubav prema bližnjemu plod unutarnje ljubavi, Tu, na tom terenu ljudskog srca odigrava se sudbina svakoga čovjeka: hoće li izabrati zlo ili dobro, hoće li dati mjesto mržnji ili ljubavi. Koliko je dakle, važno za svakoga, posebno u našim okolnostima, da dobro zaviri u svoje srce, da ga u svjetlu božanske milosti neprestano ispituje! Ruski je pisac Solženjicin u svom "Gulagu" napisao, da granica između dobra i zla ne prolazi između naroda ili ljudi, nego kroz ljudsko srce.

U svijetu je neprestana borba za ljudsko srce. I opet, samo je Bog moćan da to srce ne samo oslobodi od zla, nego da ga učini pokretačem dobrih djela. Što, onda, čovjeku preostaje - ako želi svoju sreću i sreću svoje braće, svoga naroda - što mu preostaje nego obratite se svim srcem Gospodinu, vapiti riječima koje nas je sam Isus naučio: "oslobodi nas od zla, oslobodi nas od Zloga", ali još prije toga "sveti se ime Tvoje, dođi kraljevstvo Tvoje, budi volja Tvoja kako na nebu tako i na zemlji!"

Sudbina naša ovisi o nama

Kao Hrvat koji živi izvan domovine, ali koji s ljubavlju i strepnjom prati zbivanja na ovim prostorima, velika mi je želja - i na tu nakanu stalno molim - da

milosrdni Samaritanac, Spasitelj čovjeka, izliječi rane našeg naroda, svih njegovih sinova i kćeri, da bi po tom individualnom obraćenju došlo i do promjene javnog života, na svim razinama i u svim slojevima. Svi su pozvani da pridonese ovoj obnovi privatnog i javnog života. Nitko ne može reći: što ja radim, pa bio to i grijeh, to je moja privatna stvar. **Ne, svaki grijeh ima svoju socijalnu dimenziju, u Crkvi i u društvu.** Nitko nije tako neovisan i izoliran, da njegovo osobno dobro ili zlo ne bi imalo odjeka na njegovu okolinu. Od dobra svi, na jedan ili drugi način, imaju koristi, kao što i zlo, grijeh pojedinca ranjava i zajednicu, onu bližu, obiteljsku, i onu širu, društvenu. **Poziv na obraćenje, na opslušivanje Božjega zakona, poziv je na sreću, na dobrobit pojedinaca i zajednice.**

"O, da danas glas mu poslušate. Ne budite srca tvrda!" Gospodine, obrati nas, da se Tebi obratimo, te u miru, daru Tvoje dobrote, uzmognemo slaviti Uskrsnuće Tvoga Sina - i sami uskrsli s Njime! Amen.

Msgr Josip Uhač, nadbiskup

Spocitavanja i zanemarivanja u Tuzli

HRVATSKA SELA U ZAPEČKU

Hrvatima Tuzle i tuzlanskog kraja, odnosno župe Soli, a i šire, mnogo toga se spocitavalo i spocitava bez valjanijih povoda i dokaza. Što je još gore pripisivale su im se i pripisuju krivice i za dešavanja u Hercegovini i Srednjoj Bosni, a opet bez argumentacije. Uz sva ta spocitavanja ne rijetko se minimizira sve ono što su Hrvati ovog kraja činili i učinili tijekom domovinskog rata, a učinili su mnogo dobrog. Bez potemičkih namjera i bez želje za analizom aktualnih spocitavanja skrećemo pažnju i na zanemarivanja Hrvata i hrvatskih sela u tuzlanskoj općini. Tek toliko da se zna, da se zabilježi, od zaborava otrgne i na nedaće pozornost skrene.

Podimo sa Tetime i Kosaca, hrvatskih sela koja pripadaju Mjesnoj zajednici Gornja Tuzla. Tijekom socijalističkog sustava ova dva sela su bila zanemarena u razvoju komunalne infrastrukture. Ni novo političko, predratno, ratno i poratno vrijeme nisu donijeli ništa novoga. Sada, malobrojniji no ranije, žitelji ovih sela su prepušteni sami sebi i svojim nedaćama. Ni najveći optimisti ne očekuju poboljšanje ni sutra, bar ne u ovom i ovakvom političko-organizacijskom ustroju.

Žitelje hrvatskog sela Ljepunice pohode neke nove nedaće, a osobito su aktualne postale tijekom drugoga polugodišta 1995. i prvih mjeseci ove godine. U ovom periodu žitelji prognaničkoga naselja Mijatovići, drsko i bezobrazono ulaze u šume Ljepuničana i sijeku drva. Na ove krađe i lopovluku adekvatno ne reagira ni policija iako je s tom pojavom upoznata.

Stotinjak obitelji iz sela Orašje, koje pripada tuzlanskoj mjesnoj zajednici Par Selo, unazad godinu dana plaćaju najveći porez za izgradnju tuzlanskog vodovoda. U ovom slučaju nije riječ o porezu u novcu, nego u štetama koje su uzrokovala građevinski radovi. Teška mehanizacija u potpunosti je uništila makadamske puteve, pa žitelji Orašja moraju gaziti kroz blato do koljena. Istina, obećanja su odavno data da će putevi biti popravljani kada se okonča izgradnja vodovoda, ali još nije poznato kada će ova gradnja biti okončana. Istim seoskim putevima prolazila je i prolazi teška mehanizacija koja je bila angažirana na podizanju antenskog stupa, a taj posao, od posebnog interesa za obranu, dobro je došao kao opravdanje za uništavanje puteva. Žiteljima Orašja ipak preporučamo da budu strpljivi. Vodovod i drugi objekti će biti izgrađeni, ali nije poznato do kada.

U svim ovim slučajevima krivci su poznati. Imenovati ih nećemo - neka se sami prepoznaju!

N. J. I.

HZ H-B München 25. 11. '95. Novoizabrano predsjedništvo

OD KONSTITUTIVNOSTI DO DRŽAVOTVORNOSTI

Hrvati u BiH, odnosno njihovo političko vodstvo u BiH, u zadnjih 4-5 godina, od otpočinjanja procesa preobrazbe bivših komunističkih nedemokratskih sustava, predočavajući svoje političke ciljeve često su koristili izraze: konstitutivnost, jednakopravnost, državotvornost, suverenost, državnost i još neke druge koji su proistjecali iz pobrojanih ili su pobrojani upućivali na njih. Malo se tko, međutim, bavio time što svaki od tih izraza znači, koja mu je bit i unutarnja sadržina. Potreba dakle za obradom ovih izraza se pojavljuje s ciljem pojašnjavanja tih izraza i preciziranjem domena njihove uporabe.

Nerijetko se izraz konstitutivnost smatra, i u izričajima upotrebljava, kao posebno (perfektno) pravo, te se koristi složeni izraz "pravo konstitutivnosti" naroda odnosno nacije. Ima onih koji se koriste pravom konstitutivnosti, pri tome misleći na pravo konstitucionalnosti (lex constitutio - državno, ustavno pravo), što je pogrešno. Da li je konstitutivnost pravo? Nije, ali ima velikog značaja za postojanje određenih prava, javljajući se kao preduvjet za nastanak i postojanje prava.

Konstitutivnost je stanje činjeničnog. Naime, jedan narod ima to svojstvo ukoliko posjeduje određene osobenosti. Koje su to osobenosti pokušat ću predočiti.

Konstitutivnost hrvatskog naroda u BiH

Hrvatski narod je konstitutivan u BiH ponizno osobenosti koje ga takvim čine. Jedno od svojstava jeste brojnost. Iako relativno malobrojni u odnosu na druga dva naroda u BiH, (Hrvata je po popisu iz 1981. odnosno 1991. god. u BiH bilo 17 odnosno 18%), Hrvati su konstitutivan narod i temeljem tog svojstva. Ima pokušaja, temeljem ovog svojstva, osporavanja Hrvatima poziciju konstitutivnog naroda u BiH, no hvala Bogu, to svojstvo se ne stječe i ne posjeduje isključivo ovom osobenošću.

Konstitutivnost Hrvati u BiH imaju temeljem površine državnog teritorija BiH kojim su vlasnici, odnosno na kojem predstavljaju većinu pučanstva. Takvi su prostori Posavine, veliki dio Hercegovine u slivu rijeke Neretve i zapadno od te rijeke, kao i značajan broj općina na prostorima Središnje Bosne. Uz rečeno, i u svezi s tim je sljedeća osobenost koja proistječe iz prethodno spomenute. Radi se o kvaliteti tog prostora na kojem su Hrvati u BiH većina. Tako je Posavina najplodniji dio BiH, prostor u slivu

Voštani pečat Stjepana II Kotromanića, 1323.g.

rijeke Neretve i zapadna Hercegovina sadrže značajne komunikacije, drumske i željezničke, što je također slučaj i sa Posavinom, tako da su i jedna i druga oblast "ključ za ulazak u BiH". Ti prostori osiguravaju BiH da ne bude enklava. Preko hrvatskih prostora BiH se dolazi do mora. Nisu bez značaja i hidropotencijali sadržani na tim prostorima. Prostor Središnje Bosne sadrži značajne gospodarske kapacitete naročito iz oblasti vojne industrije što ga čini posebno značajnim (takav je slučaj i sa oblašću u slivu Neretve).

Postoji još jedna osobenost naroda koja se često gubi iz vida, a vrlo je značajna za posjedovanje pozicije konstitutivnog naroda. Namjerno je obrađujem posljednju, ne želeći je preneglašavati nego istaknuti njezin značaj uporedo sa drugim osobenostima. Radi se o osobenosti utemeljenoj na povijesnim činjenicama. Naime, u ranom srednjem vijeku od svojeg postanka kao samostalna država, pa do pada pod osmanlijsku okupaciju, BiH je bila država čiju su većinu pučanstva činili Hrvati - katolici. Bogumili odnosno patareni, pripadnici Crkve bosanske, predstavljali su značajan kvantum pučanstva te države, ali se ne može pretjerivati i preneglašavati njihova brojnost. Bogumilstvo (patarenstvo) kao svojevrsni pravoslavni protestantizam, nastalo je u drugoj polovici XII. stoljeća u Bugarskoj. Protjerivani od tadašnje pravoslavne Bugarske države bježali su u brda i planine Bosne na teško pristupačne terene. Ta etnička ili bolje kažano vjerska pomjeranja nigdje u povijesti nisu zabilježena kao velika kretanja naroda, nego kao sporadično

bježanje vjerske grupacije, za razliku od seobâ Germana u III. i IV. ili Slavena u VI. i VII. stoljeću poslije Krista, koje su povijesno zabilježene kao VELIKE SEOBE NARODA. Zastupati stajalište da su današnji BiH muslimani nastali od bogumila odnosno patarena isključivo, bilo bi kao zastupati stajalište da je od Španjolskih Židova (Sefarda) doseljenih u Sarajevu u XV. stoljeću nastao tromilionski narod, što bi bila notorna glupost i više nego očiti povijesni falsifikat. OVaj put neću predočavati rezultate najnovijih istraživanja hrvatskih povijesničara iz BiH (prof. dr. Pavo Živković), po kojima su pripadnici Crkve bosanske u biti katolici (krstjani a ne hristijani, no bez obzira na tu činjenicu očito je da su BiH muslimani u najvećem procentu nastali od BiH Hrvata - katolika (zanimljiva su stajališta prof. dr. Krunoslava Draganovića koji u svojoj knjizi "Hrvati i Herceg-Bosna" iznosi nekoliko primjera o tomu kako su u vrijeme Osmanlijske vladavine Bosnom, muslimani koji su u BiH tada živjeli sebe nazivali Hrvatima, a Hrvate (katolike Mađarima). Do takvih spoznaja se i danas može doći po kazivanjima starijih muslimana u Soli.

Za razdoblje od pada BiH pod tursku okupaciju pa do berlinskog kongresa (1878. god.) Hrvati u BiH svedeni su na skoro beznačajnu manjinu, da bi nakon preuzimanja uprave nad BiH od strane Austro-Ugarske, za svega 33 godine (1911. god.) postali relativna većina sa 44% sudjelovanja u sveukupnom pučanstvu u BiH. Rečeno govori u prilog stajalištu da onaj tko ima vlast na određenom prostoru može dirigirati demografskim kretanjima, odnosno u iole povoljnijim

uvjetima se određeni narod (život Hrvata u Austro-ugarskoj kao državi utemeljenoj na katoličkim načelima) može razvijati. U prilog iznesenog govori i podatak da su Srbi u razdoblju od 1918. god. do 1941. god. postali relativna većina u BiH sa 47% sudjelovanja u pučanstvu te države.

Konstitutivnost se stječe i temeljem načela pravnog kontinuiteta. Od 1878. god. nedovoljno artikulirano, između 1. i 2. svjetskog rata djelomično artikulirano, od ZAVNOBiH-a potpuno je politički artikulirano načelo o BiH kao državi tri ravnopravna naroda. Na rečenim načelima temelje se svi poslijeratni ustavi BiH.

Konstitutivnost znači takvu poziciju jednog naroda u nekoj državi u kojoj je njegova pozicija takva da na njemu počiva, na njemu izrasta ta država (BiH počiva, izrasta iz tri konstitutivna naroda. BiH drže tri naroda kao tronožac. Kada jednog od tri nogara nema, ta država "pada odnosno te države više nema).

Pokušaji osporavanja Hrvatima pozicije konstitutivnog naroda i prava koja iz te pozicije proistječu dolazili su često od strane muslimanskih političara i ideologa u BiH. Pri tomu se kao najčešći argumentarij koristio brojčani odnos Srba u Hrvatskoj spram cjelokupnog pučanstva Hrvatske i Hrvata u BiH spram sveukupnog broja pučanstva BiH, kako bi nas se stavilo u istu ravnu. To se međutim ne može prihvatiti, poradi upravo iznesenih osobenosti koje pojedinom narodu osiguravaju poziciju konstitutivnog naroda u određenoj državi. Po tim osobenostima i opće prihvaćenim standardima Srbi su u Hrvatskoj NACIONALNA MANJINA što je od međunarodnih čimbenika i usvojeno, i izraženo posebno kroz posljednju rezoluciju Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. Ona konačno jamči suverenost Hrvatske na cjelokupnom njenom teritoriju u okviru međunarodno priznatih granica. Za razliku od Srba u Hrvatskoj, Hrvati u BiH su, temeljem Washingtonskih sporazuma i Ustava Federacije BiH, a sve zahvaljujući i arbitriranju međunarodne zajednice, stekli status državotvornog naroda, jer nitijedna odluka u parlamentu Federacije BiH se ne može donijeti bez suglasnosti hrvatskih zastupnika u tom parlamentu.

Jednakopravnost koja je također često u uporabi u političkom rječniku Hrvata u BiH, također nije

pravo u doslovnom smislu riječi. Izraz je složenica nastala od dvije riječi jednak i pravo, iz čega proistječe da se taj izraz može shvatiti kao pojam koji u biti znači jednakost u pravima. Zapravo jednakopravnost jeste sinonim riječi jednakost i u takvom smislu je i treba shvatiti i poželjno bi se njome u tom smislu trebalo i koristiti.

Sljedeći i, možemo ga slobodno nazvati, stožerni izričaj koji se u političkom rječniku koristi i što ga slobodno možemo nazvati najvažnijim izričajem i značajkom politike Hrvata u BiH jeste izraz državotvornost. Na pitanje da li je državotvornost posebno pravo možemo odgovoriti da jest. Ali, radi se o pravu par excellence, pravo posebne naravi. Radi se zapravo više o POLITIČKOM nego o perfektnom pravu (nepravnicu bi kazali pravnom pravu). Državotvornost kao političko pravo ima svoj smisao i značenje i ne može ga se odvojeno promatrati od prava SUVERENOSTI, što jest perfektno pravo (i u ovom slučaju nepravnicu bi kazali pravno pravo). Suverenost znači najviši, za određeni narod to znači najviši na određenom teritoriju. Državotvornost jest u svojoj biti pojam koji obuhvaća zbir pojava. To je pravo koje u sebe uključuje niz OVLASTI KOJE IZ PRAVA SUVERENOSTI PROIZILAZE. Jednostavno rečeno, za Hrvate u BiH državotvornost znači da, ako već nismo najviši u BiH, a ono barem iznad nas nema niti može, izuzev Boga, biti ikog). Rečeno opetovano aktualizira stajalište o afirmativnom držanju Hrvata spram države BiH.

Iz naprijed iznesenog, postavlja se temeljno pitanje kako iznaći odgovarajuće političko rješenje za BiH. Rješenje bi bilo jednostavno da je bilo kog naroda u BiH bilo više od polovice. Tada bi ta država bila država tog naroda (muslimana je po popisu iz 1991. god. bilo 46% od ukupnog pučanstva u BiH). U ovakvom stanju kakvo trenutno postoji u BiH teško je očekivati od Srba odnosno njihovih legitimnih predstavnika odustajanje od urađenog. S druge strane, i kod BiH muslimana još nisu u potpunosti eliminirana stajališta o konceptu "jedan čovjek jedan - glas" kao načelo izgradnje sustava vlasti, što bi osiguralo, uz postojecu stopu nataliteta BiH muslimana, postajanje BiH muslimanskom državom. Kao argumentarij u prilog izrečenog može poslužiti istup članka BiH muslimana Alije Izetbegovića na posljednjoj održanoj sjednici Glavnog odbora SDA BiH. Kako postupiti u situaciji kada BiH Srbi traže 64% teritorija prostora u okviru međunarodno priznatih granica te države, a BiH muslimani žele 100% njezinog teritorija? U takvim situacijama jedino racionalno rješenje jeste us-

Na tragu ratnih istina

DRSKOST ILI HRABROST ČASNIKA PRANJIĆA?

(ILI: kako su za Božić 1993. godine iz tuzlanskog zatvora oslobođena 32 pripadnika HVO-a iz Vareša. Unatoč tome što im nikakva krivica nije dokazana bilo je i onih koji su umjesto oslobađanja predlagali razmjenu!)

Unatoč tomu što će za svođenje cjelovitih ratnih računa, povijesnih činjenica i dilema biti potrebno duže vrijeme tzv. vremenska distanca, čini nam se uputnim ponešto od toga približiti i objelodaniti i u prvim poratnim danima. Baš zbog nepostojanja vremenske distance u nadnaslovu i stoji "na tragu ratnih istina". Tragajući za sasma drugim temama, naišli smo na dokumente i svjedočenja o ratnim danima 1993. godine, zarobljavanju 32 pripadnika HVO-a iz Vareša i njihovom oslobađanju iz tuzlanskog zatvora.

Podsjećanja radi, treba reći da je Vareš do sredine 1993. godine bio zona odgovornosti 3. korpusa Armije BiH, a u drugoj polovici te ratne godine pretpotčinjen je Drugom korpusu, a dio formacija ovog korpusa je 2. studenog 1993. godine izveo napad na Vareš. Izuzimajući sporadično puškaranje vareški Hrvati i HVO nisu ni pružili otpor, a 32 zarobljena pripadnika HVO-a su sprovedena u tuzlanski zatvor. Bili su to ljudi iz vareških sela Vijake, Pogar, Očevlje i iz samog Vareša. Prve informacije koje su tada priopćene tuzlanskoj javnosti govorile su o tome da su se jedinica 2. korpusa suprotstavile jake snage specijalaca iz Hrvatske. Zarobljene i privorene bojovnike saslušavali su inspektori - ugledni tuzlanski pravnici i advokati. Za nešto više od mjesec dana došlo se do spoznaje da zarobljeni nisu počinili niti jedno krivično djelo i sa rezultatima istrage upoznat je sektor sigurnosti 2. korpusa Armije BiH. U to vrijeme zapovjednik Korpusa je bio Hazim Šadić, a pomoćnik za sigurnost Anto Pranjić, koji je pomenuti izvještaj dobio 15. prosinca 1993. godine.

Shodno pravilima službe, časnik Pranjić odmah je pokrenuo postupak oslobađanja

zarobljenika, a uži dio zapovjedništva, 23. prosinca, donio je odluku o njihovom oslobađanju. Sutradan, 32 pripadnika HVO-a su, uz odgovarajuću policijsku pratnju, autobusom odvezeni u Vareš i Božićne blagdane su proveli u svojim domovima. Unatoč tome što zarobljenicima nije dokazana nikakva krivica, bilo je i onih koji su bili protiv oslobađanja i predlagali su da budu razmijenjeni kao ratni zarobljenici.

Od tada pa do danas, a i u budućnosti će ostati dilema da li je u to vrijeme časnik Pranjić bio drzak ili hrabar. Za jedne je ovo prvo, a za druge je hrabar i pošten. Bez obzira na to što je odluka donesena uz znanje i suglasnost zapovjednika 2. korpusa, časniku Pranjiću je javno, televizijski i novinski prigovoreno i zamjereno zbog toga što je oslobodio svoje Hrvate. Čak je bio pozvan da gostuje u TV emisiji 27. 12. 1993. godine, gdje je trebalo da bude riječi i o oslobađanju pripadnika HVO-a, o sukobima Armije BiH i HVO-a BiH i uopće muslimansko-hrvatskim odnosima. Časnik Pranjić se nije odazvao na ovo gostovanje, a kako smo saznali, u jednom povjerljivom razgovoru je rekao: "Treba da se u toj emisiji Hrvatima Tuzle i tuzlanskog kraja bacati prašinu u oči. To nisam htio prihvatiti. Bar toliko sam mogao učiniti!"

Što je sve mogao i što nije, što je učinio i što nije, drugo je pitanje. Prvo ili treće pitanje bi moglo biti zašto je časnik Pranjić 28. veljače 1994. godine smijenjen sa dužnosti pomoćnika zapovjednika 2. korpusa za sigurnost. Da li zbog toga što je oslobodio pomenute Hrvate, što je Hrvat po nacionalnosti ili što nije bio stručan niti sposoban za obnašanje pomenute dužnosti. Nestručnost i nesposobnost mu nisu pripisani?

N. J. IVANOVIĆ

vajanje načela PRAVIČNOSTI kao polazišta za iznalaženje konačnog rješenja za BiH. To načelo znači ne dovoditi bilo koga od tri konstitutivna naroda u BiH u povoljniji položaj. Po tome, svako priznavanje BiH Srbima prava na više od 1/3 teritorija prostora unutar međunarodno priznatih granica BiH, bilo bi protivno tom načelu. Ovakav model za razrješavanje krize pojavljuje se kao pravičan i stoga što bi predstavljao svojevrsnu sankciju spram Srba za do sada odbijanje svih mirovnih inicijativa koje su nudili čimbenici međunarodne politike. Pored toga, takvo rješenje se u unutarnjim prav-

nim sustavima (gradanskom pravu) primjenjuje kao put za razrješavanje određenih vrsta sporova (uređenje meda). Sve drugo proizvelo bi muslimanski radikalizam sa nesagledivim posljedicama po Europu naročito. Prihvaćanje i takvog modela od strane BiH muslimana bit će teško, jer su se u dosadašnjem ratnom razdoblju izgradili kao diplomatska i medijska velesila.

Mirovni prijedlog kontakt skupine, kao osnova na temelju koje je sačinjavan i Daytonski sporazum, trebalo je izmijeniti u naprijed iznesenom pravcu. Iako taj sporazum ima pozitivno značenje,

jer se njime postigao mir, odnosno osigurali preduvjeti za mirno razrješavanje Balkanske krize, u dijelu koji se tiče BiH (dovršenje započelih nacionalnih procesa), on u sebi sadrži klicu budućih sukoba zbog nerazriješenosti odnosa neracionalnog rješenja temeljnih pitanja u BiH. Makar mu kao i UNPROFOR-u nekoliko puta produžili mandat, IFOR će na koncu ipak morati napustiti BiH i prepustiti iznalaženje rješenja za BiH krizu njezinim konstitutivnim narodima, uz naravno međunarodno asistiranje i arbitražu čija će konačno ipak biti zadnja.

ANTO GRBIĆ

Treća obljetnica Mješovitog pjevačkog zbora crkve Sv. Petra i Pavla

TRADICIJA SE NASTAVLJA

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEGOVINA
OPĆINSKO VJEŠE BUSOVAČA

ZAHVALNICA

MJEŠOVITI CRKVENI ZBOR
SV. PETRA I PAVLA TUZLA

Cijeneci Vašu neiscrpnu pomoć i učestće u obrani interesa Hrvatskog naroda i doprinosu obnovi gospodarstva Općine Busovača dodjeljujemo Vam ovo priznanje.

Busovača, 19. 06. 1995. godine

RKT ŽUPNI URED BUSOVAČA ORGANIZIRA

KONCERT

DUHOVNIH SKLADBI

u izvođenju Mješovitog pjevačkog zbora Crkve sv. Petra i Pavla iz Tuzle, pod ravnanjem prof. Evice Cerić

Koncert će se održati 12. lipnja 1995. godine (ponedjeljak) u župnoj crkvi u Busovači, poslije večernje mise

Na programu su skladbe: o. K. Kolba, W.A. Mozarta, J.S. Bacha, J. Alaina, Schuberta, A. Klobučara i prof. Č. Duška

Orguljka i klavirsko pratnja: prof. Zrinka Andrejaš

POZIVAMO VAS NA SUDJELOVANJE U OVOJ SVOJEVRSNOJ OPĆOJ MOLITVI ZA MIR KROZ PIJESMU I GLAZBU!

FRANJEVAČKI SAMOSTAN I RKT ŽUPNI URED U TUZLI ORGANIZIRAJU

KONCERT

DUHOVNIH SKLADBI POSVEĆENIH MAJCI BOŽJOJ

"AVE MARIA"

u izvođenju Mješovitog pjevačkog zbora Crkve sv. Petra i Pavla u Tuzli, pod ravnanjem prof. Evice Cerić

Koncert će se održati 21. svibnja 1995. god. (nedjelja) u Crkvi sv. Petra i Pavla sa početkom u 18,30 sati

Na programu su skladbe: O. Kamila Kolba, W.A. Mozarta, Č. Brojke, A. Canjuge, A. Smolke, prof. Čestmira Duška te hrvatske pučke pjesme.

Orguljka i klavirsko pratnja: prof. Zrinka Andrejaš

U programu će sudjelovati i vjeronosnici huzlanske župe za izvođenjem redovita ulomaka pjesama iz Hrvatske Marijanske lirike

POZIVAMO VAS NA SUDJELOVANJE U OVOJ SVOJEVRSNOJ OPĆOJ MOLITVI ZA MIR KROZ PIJESMU I GLAZBU!

Dogovor pred nastup

Mješoviti pjevački zbor Crkve sv. Petra i Pavla u Tuzli počeo je s radom 16. veljače 1993. godine. Tako se ostvarila velika želja župnika i gvardijana fra Petra Matanovića da naša župa ima četveroglasni zbor i da se nastavi prekinuti kontinuitet crkvenog zbornog pjevanja u Tuzli. Za realizaciju ove želje, u veoma teškim ratnim uvjetima, bilo je potrebno mnogo ljubavi i entuzijazma kako glazbenih umjetnika tako i samih učesnika Zbora. Sigurno je, da bez vrsnih glazbenih umjetnika i svesrdne suradnje, razumijevanja i pomoći Franjevačkog samostana, ne bi bilo moguće obnoviti rad Zbora. Ovom prilikom, u prvom redu treba istaći rad i zasluge prof. Evice Cerić, koja je svojim umijećem okupila zaljubljenike glazbe i lijepog pjevanja, a od prve ideje pa do organizacije rada, nezaobilazan je doprinos energične, okretne i svuda prisutne sestre Klementine Augustini, koja se, uz ostale obveze, brine za repertoar duhovnih skladbi. Aranžmane pjesama i harmonizaciju za četveroglasno pjevanje priprema uvaženi sveučilišni profesor Čestmir Dušek. Sve kompozicije prati na orguljama prof. Zrinka Andrejaš, koja je ujedno i orguljašica Crkve. Međutim, u cijelosti Zbor vodi i njime ravna prof. Evica Cerić.

Zbor je počeo vježbati sa 31 članom, da bi već u travnju 1993. imao 63, a u prosincu 1993. 90 članova. Kroz zbor je prošlo do listopada 1994. 107 članova. Nakon druge probe pjevanja broj učesnika se počeo povećavati, te su mnogi članovi Zbora u tome ustrajali do danas. Marljivo probe i prijateljsko druženje omogućili su da Zbor postigne dobre rezultate. Sadašnji Zbor ima 75 članova. Valja napomenuti da je iz Zbora otišlo 60 članova, koji su svojim radom doprinosili da Zbor raste i napreduje.

Prvi nastup Zbora bio je za Uskrs, 11. travnja 1993. godine. Od tada pa do danas, uz redovito crkveno praćenje svete mise na sve nedjelje i blagdane, priredio je mnogo koncerata klasične, zborne duhovne glazbe, te pučkih i umjetničkih pjesama. Sudjelovao je na svim značajnijim skupovima hrvatskih društava, obljetnica i blagdanskim svetkovinama, kako za građane Tuzle, tako i za strane civilne i vojne organizacije koje borave u Tuzli. Zbor je nastupio u susjednim župama: Morančani, Šikara, Drijenča, Breške, Dragunja, Par Selo, a koncerti su održani u Busovači i Varešu.

Hrvatski glasnik je od početka pratio rad i nastupe Zbora, od broja 7. pa do današnjeg dana. Pisali smo o svim uspjesima, programima, aplauzima. Pisali su Jugoslav Stahov, Juraj Novosel, Marica Petrović, a posebno treba istaći napise Branislava Štumfa i

Gostovanje u Drijenči

Gostovanje u Varešu

Zbor prati svetu misu

Koncert samo što nije počeo

mnoge druge. Navesti ću izvode iz dva napisa:

- Zbor župne crkve je, kao uvijek do sada, pratio svetu misu na visokoj umjetničkoj razini. Doživjeli smo ih kao raspjevani ton neba i sunca, kao smirenje, koje je postojalo isto tako zanosno, uzvišeno i vjerno svom religijskom idealu, pokazalo je svu ozbiljnost religioznog stvaranja. -

- Kada se crkvom sv. apostola Petra i Pavla razlilo glazbeno tkanje pučkih i umjetničkih božićnih pjesama u srcima i dušama brojne prisutne publike pojavila se vjera u ljepše sutra. Probudila se zapravo ljubav kroz zvukovnu paletu, kroz poruke pjesama koje su svezvremenske i koje su čitav program pretočile i grandioznu i triumfalnu himnu miru. -

Zbor prvenstveno pjeva na pučkoj nedjeljnoj svetovj misu. To je, ustvari, za uho dobrog poznavatelja crkvene glazbe uvijek "mali" koncert.

Ovo je prilika da se svakome učesniku Zbora pojedinačno zahvalimo na trudu i ljubavi za pjevanje u našoj crkvi. Pod "kišom" granata dolazili su na probe.

Burni aplauzi publike, koja je na mnogim koncertima tražila "bis" su najbolja nagrada ovom Zboru.

Jeste li slušali ovaj Zbor? Mi što svake nedjelje imamo zadovoljstvo uživati u njihovoj glazbi, sretni samo i počašćeni. Zbog toga kada se stranci počnu okretati u čudu, a svećenici koji nas pohode u raznim prigodama iznesu svoje divljenje, mi postanemo svjesniji kakvom smo ugodaju svjedoci. Kad su ovih dana zapjevali "Blize, o Bože moj" u novom aranžmanu, to je trebalo doživjeti. Dugo znam tu dragu pjesmu. Dugo je znam i rado pjevam. Ali kad se izvila iz grla našega Zbora dobro poznata "Vodi kud hoćeš nas..." imao sam osjećaj da su me zbilja negdje pozveli. Negdje visoko, tamo u neki svijet mira i sklada, ljubavi i pjesme. Njihova pjesma krijepi i ohrabruje. Mnogo ljudi koji se druže. Njih 75 sa svim radostima i tugama dok su dva puta tjedno vježbali pjevanje. Pjevaju, ne misle zlo. Misle dobro. Čine nam dobro. Bolje reći, oni, što stoje ozbiljni i sigurni, oni, što mole na Bogu najdraži način, dočaravaju nam viziju onog života koji je samo pjesma.

S ljubavlju i na zavidnoj harmonijskoj i umjetničkoj razini Zbor je za nas uradio mnogo. Doživjeli smo ih u ovom ratu kao smirenje, kao nešto veliko, zanosno i uzvišeno.

Na kraju, čuli smo da se Zbor priprema na gostovanje u Njemačku. Gospodica SIMONE - AMICA II, slušala je njihovo pjevanje i pozvala je Zbor na 15 dnevni boravak i nastup u Njemačkoj. SRETAN PUT!

Pripremio: J.N.

ZAHVALNICA

za doprinos u realizaciji
»ROI BIH TUZLA '93«

Tuzla, 31. 10. 1993. godine

predsjednik Organizacijskog odbora Miroslav Bilić
predsjednik Organizacijskog savjeta Mr. Slobodan Bilić

FRANJEVAČKI SAMOSTAN Crkva svetog Petra i Pavla Tuzla BKD "NAPREDAK"

Prvi koncert Mješovitog pjevačkog zbora u subotu 25. prosinca 1993. godine u 12 sati

PRVI KONCERT

pučki i vjeronosnički božićni pjesme

PROGRAM

1. B. Džonić: Hvala Christu esam sat (Zbor) u dva vođa
2. Pučka božićna pjesma: Vječje ti pobjepljen
3. Pučka božićna pjesma: Narod na se Kratki subotki
4. Crkva božićna pjesma: Narod se Kristu Puz (Zbor) u dva vođa
5. Pučka božićna pjesma: Hvala ti Kriste (Zbor) u dva vođa
6. Švedska božićna pjesma: Ga šim (Kralj Simeon u svetom svjetlu)
7. Pučka božićna pjesma: Dječak u noći
8. Njemačka božićna pjesma: O Temeleten
9. Duhovna pučka božićna pjesma: U svjetlu pučke
10. Švedska božićna pjesma: Var bialad (Zbor) u dva vođa
11. I. van Hoesel: Kyrie in Missa C. Dux op. 86
12. Pučka božićna pjesma: O pjesni
13. Pučka božićna pjesma: Hvala ti Kriste (Zbor) u dva vođa
14. Pučka božićna pjesma: Kyrie eleison, Kyrie eleison (Zbor) u dva vođa
15. F. Ortel: Nalle Nalle (Zbor) u dva vođa
16. Njemačka božićna pjesma: Dječak u noći
17. Njemačka božićna pjesma: Gledaj, gledaj, go (Zbor) u dva vođa
18. Njemačka božićna pjesma: Tu dođe božićni pjesnik u crkvi a CEREMONY OF CAROLS
19. Pučka božićna pjesma: Božićnik (Zbor) u dva vođa
20. Pučka božićna pjesma: This Little Babe (Zbor) u dva vođa
21. Pučka božićna pjesma: Dječak u noći

Program izvede: Mješoviti pjevački zbor Crkve svetog Petra i Pavla u Tuzli, Zbor pratio svetu misu BKD "Napredak" u Tuzli

Vokalni voditelj: Prof. Zrinka Andrejaš

Učesnici koncerta: Mješoviti pjevački zbor Crkve svetog Petra i Pavla u Tuzli, Zbor pratio svetu misu BKD "Napredak" u Tuzli

Klavirski i orguljarski pratnja: Prof. Zrinka Andrejaš

Iskreni i iskreni vjeronosnici božićnih pjesama: Čestmir Dušek, prof. Zrinka Andrejaš, prof. Čestmir Dušek

Organizator: Miroslav Bilić

FRANJEVAČKI SAMOSTAN I RKT ŽUPNI URED U TUZLI ORGANIZIRAJU

KONCERT

DUHOVNIH SKLADBI POSVEĆENIH MAJCI BOŽJOJ

"ZDRAVO MARIJO"

u izvođenju Mješovitog pjevačkog zbora Crkve sv. Petra i Pavla, pod ravnanjem prof. Evice Cerić

Koncert će se održati 29. listopada 1995. godine (nedjelja) u crkvi sv. Petra i Pavla sa početkom u 18 sati

Na programu su skladbe: A. Klobučara, A. Canjuge, W.A. Mozarta, O. Kamila Kolba, Franje Dugana, Mate Leščana, prof. Čestmira Duška te hrvatske pučke pjesme

Orguljka i klavirsko pratnja: prof. Zrinka Andrejaš

POZIVAMO VAS NA SUDJELOVANJE U OVOJ SVOJEVRSNOJ OPĆOJ MOLITVI ZA MIR KROZ PIJESMU I GLAZBU!

TEŽAK POLOŽAJ HRVATA KATOLIKA

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

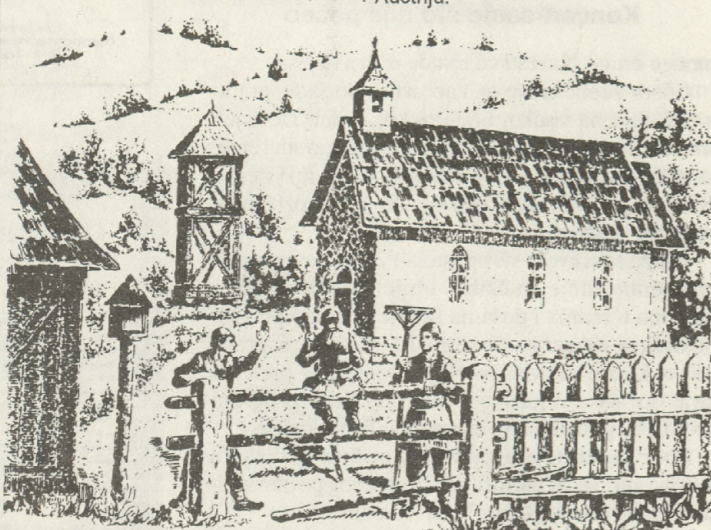
U početku turske vladavine bogumili su odmah prešli na islam, a činili su to i Hrvati katolici. Po zaposjedanju Bosne, Turci su provodili smišljenu vjersku promidžbu. Oni su već u 15. a posebno u 16. stoljeću podizali mnoge džamije. Osim feudalaca, na islam su prelazili i bosanski seljaci. Prešavši na islam, oni su prihvatili tursku državnu misao i postali njezin najbolji oslonac u ovom dijelu Europe. Položaj Hrvata i, uopće, katolika bio je težak. U Bosni i Hercegovini Turci su zatekli duboke i nepremostive suprotnosti između katoličke i bosanske crkve. Pripadnici bosanske crkve posebno su progonjeni za vrijeme vladavine posljednjih Kotromanića. Zato nije čudo što se sada, kada se kolo sreće okrenulo, poneki bivši bogumil i osvećivao. To neprijateljsko raspoloženje novih muslimana prema dotadašnjim povlaštenim slojevima potrajalo je i koje desetljeće dok stare rane nisu malo zarasle. U solskoj župi nije toga bilo mnogo, jer nije bilo niti očitih bogumila, nego samo njih nekoliko, i to prikrivenih. Znatno će kasnije zadavati Hrvatima katolicima nevolje i neprilike stranci iz Anadolije ili Arnavutluka, dok će biti sve manje slučajeva da će domaći pakostiti istokrvnoj braći.

Rušenje crkava

Osvajajući Bosnu, sultan Mehmed el-Fatih, zaštitio je bosanske franjeve, davši im povelju da mogu živjeti po svom zakonu. Dopustio im je da smiju, također, iz tuzlanske dovesti svećenike. Ova ih je povelja ubuduće veoma često izabavljala iz raznih neprilika. No, nasljednici sultana Mehmeda el-Fatiha na carskom prijestolju, a pogotovu namjesnici u Bosni, zaboravili su na želje i naredbe osvajača, pa su progonili i fratre i biskupe. Povod su bila ratovanja po katoličkim zemljama i neuspjeli pokušaji da se osvoji Beč. U zakonu sandžakbega iz 1530. se kaže: "Na nekim mjestima podignuta je crkva gdje u staro nevjerničko vrijeme nije bilo crkve. Na mjestima gdje ni u starom defteru crkva nije zapisana, nove crkve su podignute. Neka se takve novopodignute crkve razore, a sa nevjernicima i popovima koji u njima sjede, vrše špijunske poslove i šalju izvješća u nevjerničke zemlje, neka se strogo postupi i neka se kazne. A na putovima su postavljani krstovi. Od sada, kada se oni sruše, neka ne dozvole da ih naprave". Zbog ove naredbe stradale su neke crkve, a i biskupi su maltretirani.

To je bilo utoliko tragičnije što je, još prilikom otmaranja o vlasti i za

turskih provala, bilo stradanja rušenja, najviše za akindžijskih upada 1437. kada je nestalo svih samostana u majevičkom kraju. Istina, kada su se prilike malo smirile i popravile, za prvu potrebu često se ponegdje podigla i drvena crkva. Međutim, pri zauzimanju od strane Turaka 1463. ponovno je bilo uništavanja i razaranja. U ratnom se naletu nije pazilo ni na želju i nakanu vrhovnog vojskovođe. Tako su stradavale i svećeničke kuće, a i

Katolička crkva nalazila se i na Trnovcu, između današnje Slane banje i Aleje slobode. Crtež D. Trifkovića

crkve. A kad je ovaj kraj potpao pod srebreničku banovinu, opet je nadoknađeno sve što je bilo uništeno ili oštećeno. Za vladavine kralja Nikole Iličkog Soli su i dalje bile u bosanskoj, zapravo đakovačkoj biskupiji, a od 1514. u vikariji bosanskohercegovačkoj.

Kada su Turci potpuno zagospodarili ovim krajevima, najkasnije do 1521. nije stradala solska crkva. Ali, a to se tiče cijele Bosne, pa i ovog kraja, 1525. jubilarne godine za katolički svijet, kada su rimski hodočasnici mogli dobiti jubilarne oproste, iz Bosne nije nitko mogao ići, te je, na molbu franjevacu, papa Klement VII. podijelio povlasticu da se ti oprosti mogu steći 1526. i u domaćim crkvama.

Nakon mohačke bitke, bosanska biskupija je postojala samo na papiru. Kralj ugarski i dalje je, istina, imenovao biskupe, ali oni su sjedjeli na kakvoj ugarskoj ili hrvatskoj kanoničkoj prebendi, a da svoje biskupije nikada ni vidjeli nisu. Takovo stanje potrajalo je u Bosni sve do 1574. Za to vrijeme tuzlanski kraj, kao i velik dio Bosne, obilazio je smederevski biskup, koliko mu je to bilo moguće.

Da su se prilike vremenom ipak koliko-toliko poboljšale, dokaz je i

obilazak biskupa fra Bonificija, koga je papa poslao 25. siječnja 1571. u Bosnu, na traženje franjevacu, da vidi što bi tamo trebalo učiniti, ispraviti, obnoviti. On više puta slobodno prelazi tursku granicu, čas u manjoj čas u većoj pratnji, ponekad i s ogromnim prtljagom. U Tuzli se okupljaju oko njega katolici, Hrvati.

Turska je vlast, međutim, gledala u Hrvatima katolicima napouzdanu podanike, jer su gledali na Rim i Austriju.

Ljubače, Petrovići, Pogorilica Donja i Gornja (veoma malo selo), Priluk (do 1548. prešli na islam), Solina (najveće selo u nahiji, 1512. svi muslimani) i druga.

Tada još uvijek nisu bila današnja hrvatska katolička sela i zaseoci: Bukinje, Dubrave, Kalajevo, Morančani, Orašje, Poljana, Rapače, Tetima, Vilušići.

Interesantno je spomenuti kakav je bio sastav tuzlanskog stanovništva u 16. stoljeću. U najvećoj mahali u Donjoj Tuzli, Atik mahali, evidentirano je 1548 obitelji s vidljivim hrvatskim podrijetlom, kao: Hasan sin Marka, Alija sin Matije, Ferhat sin Marinka...

Za vrijeme austro-utarskih ratova 1526-1566. stanje katoličkog puka i franjevacu se znatno pogoršalo. Za bosanskih banova i kraljeva zove se ovaj kraj Soli, ali još nije utvrđeno gdje se nalazio istoimeni grad. Prvi put se mjesto Soli spominje 1447. kad i crkva sv. Marije u Solima ili Solanama, a zatim 1506. pod imenom "Salium". Iako se oba puta kaže samo Soli, bez pomena Donje ili Gornje, ipak su postojala dva sela istog imena, jer početkom 16. stoljeća nalazimo imena nahija Memleha-i-zir i Memleha-i-bala, što na arapskom znači Donja i Gornja Solana. Ali u narodu je i dalje ostalo ime Soli, te 1581. potpisuju jedno pismo Hrvati katolici Donjih i Gornjih Soli. Početkom 17. stoljeća osniva se u Tuzli kadiluk i zove Memlehatein, što je arapski dual i znači Obje Solane. Oko 1640. Muhamed Hevajji Uskufi Bosnevi, jedan od najstarijih bosanskih književnika koji su pisali svojim maternjim, "bosanskim" jezikom, kako ga je sam Uskufi nazvao, kaže da se rodio u Dolno Solan.

Islamizacija Soli

Kad su Soli dobile službeno tursko ime Tuzla, ne zna se. Najprije se zove Tuzla-i-zir i Tuzla-i-bala. Nazivi Agač Hisar (Drveni grad), te Agač Tuzla, Čob Tuzla, Dirant Tuzla nisu imena mjesta, nego prvo označuju vrstu utvrde, a ostala tri odnose se na način dobivanja soli.

Imamo iz 1718. naziv Ašaji (Donja) i Jukari (Gornja) Tuzla. No franjevci u maticama pisanim bosančicom pišu Soli, a u latinskom Salinae, dok je narod, barem hrvatski, govorio Soli. Jedan "rodoljub sanovidač" iz Srbije obišao je našu domovinu, te 1867. objavio svoj "Opis Bosne i Hercegovine", u kojem, između ostalog, uzgred spominje "da Soli turski Tuzla znači, i da se već odavna to mjesto Soli, Tuzla zove, klanjajući se tuđem vladalackom elementu". U službenim dokumentima o razgraničenju 1718. kaže se "Solier Cadialuk", a u "Opisu bosanskog kraljevstva" od nepoznatog pisca oko 1738. spominju se "obje Soli ili tzv. Tuzle". No, i pored toga turskog, nađe se i arapski oblik. Tako se, primjerice, 1745. kadiluk i

Prilikom preuzimanja vlasti, Turci upisuju u donjosolskoj nahiji 56 sela. U prvom popisu crkva se u Donjim Solima ne spominje, a 1533. Donja Tuzla je već grad sa 46 kršćanskih i samo sedam muslimanskih kuća, dok se u popisu iz 1548. nalazi crkva sv. Petra sa njičama, kućom Petrovom, tj. Samostan sv. Petra, bostanom i krčevinom u posjedu redovnika ove crkve. Takovo je stanje bilo i pri zaposjedanju ovoga mjesta od strane Turaka. Bar u početku, nova crkva nije se smjela podizati, nego samo postojeća po potrebi popravljati, a možda i podići, ali na starim temeljima. Po zakonu iz 1630. novopodignute crkve imale su se razoriti.

Godine 1570. započelo je proganjanje Hrvata katolika u Solima, te su braća iz ovdašnjeg samostana pobjegli u Modriču, u samostan sv. Ilije, a u Donjim Solima je ostao samo jedan svećenik da služi puk i čuva zgradu.

dalje zove Memkehatein. Živjela su, dakle, sva tri imena, dapače četiri: Soli, Salinae, Tuzla, Memleha. U katoličkim maticama prvi put upisano je ime Tuzla 28. listopada 1809. no doista se 1742. u maticama fra Ilija zove "kapelan tuzlanski", a 1743. fra Lovro Vukić "vižita ovu župu od Soli i pregleda sve knjige od kršćenja". Biskup fra Marijan Bogdanović u svom popisu katoličkih obitelji iz 1768. ima: "Civitas Salinarium vulgo Solle seu Tuzla". Stari Muslimani su često govorili: "Bio sam dolje u Solima".

Donja Tuzla je sve do kraja 16. stoljeća osjetno zaostajala u razvoju u odnosu na Gornju Tuzlu.

Iako su obje kasabe sredinom 16. stoljeća imale približno isto, oko petsto kuća, konfesionalni omjer jedne i druge kasabe dijametralno se razlikovao. U Gornjoj Tuzli kršćansko stanovništvo bilo je zastupljeno samo sa šest, a u Donjoj Tuzli sa trideset posto.

Zvanično spominjanje samostana

O vjerskim ustanovama u Donjoj Tuzli nema podataka sve do početka 16. stoljeća. Godine 1506. u franjevačkoj enciklopediji od L. Waddinga spominje se Franjevački samostan u Donjoj Tuzli, sv. Petra i Pavla.

O mjestu na kome se poblizje nalazila ta crkva samostan, govore nam kasniji izvori. Iz sumornog teftera zvorničkog sandžaka od 1533. saznajemo da se u Donjoj Tuzli crkva samostan nalazila u središtu grada.

Biskup Marijan Maravić zabilježio je 1655. da Donje Soli imaju 550 kuća i šest džamija. Mjesto je, kaže, imalo crkvu još za bosanske samostalnosti. Iako u prvom popisu bosanskih samostana nema još Soli, samostan je postojao u prvim desetljećima 15. stoljeća. U ono doba bilo je dosta svećenika iz ovoga kraja, a za svećenički stalež javljali su se samo tamo gdje je bila župa, a pogotovu samostan.

Prilikom preuzimanja vlasti, Turci upisuju u donjosolskoj nahiji 56 sela. U prvom popisu crkva se u Donjim Solima ne spominje, a 1533. Donja Tuzla je već grad sa 46 kršćanskih i samo sedam muslimanskih kuća, dok se u popisu iz 1548. nalazi crkva sv. Petra sa njičama, kućom Petrovom, tj. Samostan sv. Petra, bostanom i krčevinom u posjedu redovnika ove crkve. Takovo je stanje bilo i pri zaposjedanju ovoga mjesta od strane Turaka. Bar u početku, nova crkva nije se smjela podizati, nego samo postojeća po potrebi popravljati, a možda i podići, ali na starim temeljima. Po zakonu iz 1630. novopodignute crkve imale su se razoriti.

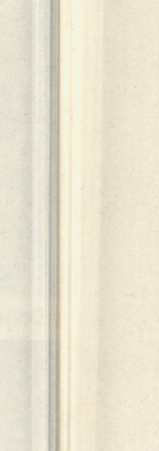
Godine 1570. započelo je proganjanje Hrvata katolika u Solima, te su braća iz ovdašnjeg samostana pobjegli u Modriču, u samostan sv. Ilije, a u Donjim Solima je ostao samo jedan svećenik da služi puk i čuva zgradu.

Nakon deset godina, 1580. iz objest, djeca su zapalila samostan, no franjevcima je brzo odobreno da izgorjele zgrade nanovo podignu, iako su zauzimale najljepši dio grada.

Međutim, ubijen je, 1528. bez uzroka ili povoda, fra Nikola Radinković, dok se sa sela vraćao u grad.

U posjetu puku, da ga obiđe i utješi. U Donje Soli je, početkom lipnja 1581. upućen od pape Pija V. biskup fra Bonificije Drakulić. S njim su u Soli došli fra Antun Matković, novi bosanski biskup, zastupnik provincije i otac Bartuo Sfondrati, isusovac. Oni su održali pučke misije, podijelili su i svetu krizmu. Sa

Prema prvom popisu što ga je napravio provincijal fra Marijan Pavlović 1623. bilo je 57 župa i samostana bosanske provincije. U solskom je samostanu gvardijan fra Jakov Tuholjanin, a pod samostan su spadale župe Pojalje i Gračanica. U tom popisu se kaže: "Samostan Donje Soli leži usred velikog turskog mjesta ili grada, nastanjenog vrlo oholim i naopakim Turcima i Grcima, i s vrlo malo kršćana", tj. Hrvata katolika. Piše dalje, kako biskup na putu ide u odijelu običnog franjevca, a samo u crkvi oblači biskupsko odijelo. Franjevci su imali povlasticu da sa sobom nose "posvećeni kamen na kojem mogu misiti u privatnim kućama, na ravnicu, u brdu i u špiljama".

Spomen na jednu od katoličkih crkava u Tuzli. Snimio F. Burda

sobom su nosili i dva pisana katekizma - jedan za svećenike, drugi za narod. Župnici su ih prepisali, a nakon što su dali svoje primjedbe, oni su tiskani. Donijeli su i mnogo krunica i drugih nabožnih predmeta, te su ih dijelili narodu. Vjernici su se pismeno zahvalili Svetom Ocu, papi Piju V. što im je poslao biskupa Bonificija da ih posjeti. Pismo Soljana dosljedno je pisano ikavicom. Iz ovoga dokumenta saznajemo da je u Donjim Solima postojao samostan i da je njegov gvardijan fra Stipan Milešić. Pismo su potpisali još: Vuica Dendisavić, "praktur" i emin seoski, Miha Ačević, knez Jasenice, Vraneš Ivanović, knez Kalatče, te Anto i Mato Useonas'ci, i fra Ivan Križonić, u ime provincije.

Župa u Donjim Solima

Prvo pismeno izvješće o krizmi u ovoj župi podnio je 1600. biskup fra Franjo Beličević. Izvješće je, nažalost, veoma kratko, pisano je talijanski, a kaže: "Pohodio sam 1591. Donje Soli, sa samostanom i njegovom crkvom sv. Petra, u kojoj služe osmorica braće: 4 svećenika, 2 klerika i 2 brata laika. U gradu i okolnim selima ima 200 katoličkih kuća, 1.000 duša, krizmao sam ih više od 200". Turci, dodao je, svake treće ili četvrte godine odvođe hrvatske dječake od 10 do 25 godina starosti, ako nisu oženjeni, zbog čega se mnogi žene prije vremena. Od ovih mladića regrutirali su se janjičari, glavni rod turske vojske.

Bez svjetovnih svećenika

Godine 1630. donjotuzlanski paša naložio je da se ovdašnji gvardijan pogubi, a fratri bace u tamnicu.

Glede toga, biskup fra Tomo Ivković, u formi zanimljivog pisma, javlja u Rim da je u Solima umro don Luka i da su Turci uzeli svu njegovu odjeću i imovinu, što uvijek čine kad umru svjetovni svećenici, jer po njihovom shvaćanju je nitko drugi ne može baštiniti; "fratrima tako ne čine jer se oni brane zajedničkim životom". Dvadeset pet godina kasnije u Bosni nema nijednog svjetovnog svećenika, jer su im Turci zabranili ulaziti u Bosnu. No, u ovoj se biskupiji živilo katolički, a i redovnici i kršćani su bili odani i poslušni Svetoj Crkvi.

Samo mjesto je, kaže o Donjim Solima otac Pavao Rovinjanin, koji je ovamo došao u pratnji oca Nikole Kuljanovića, komesara provincije, te oca Ivana iz Pečuha i oca Pere Kubata, smješteno među plodnim brežuljcima i ima trinaest džamija. "Samostan je s tri strane okružen kućama, crkva je malo udaljena od samostana, koji je više špilja nego samostan. Braća su u ovom samostanu kao u zatvoru. Crkva stoji na brežuljku i, nadvisujući, gospodari svim; ona je doista velika sa svojim blakonima i galerijama unakolo, kako bi u nju stalo što više kršćanskog naroda. Iz znatiželje se popeh, te silazeći niz stepenice vidjoh veliki oltar, koji je toliko budio na pobožnost, da su u obilju potekle suze iz mojih očiju". Mnogima je smetalo što se crkva izdizala na tako lijepom mjestu. Izvan samostanke ograde, prema crkvi, dizao se zvonik od cigle, posve zatvoren, a u njemu sat koji izbjia, istina, neuredno.

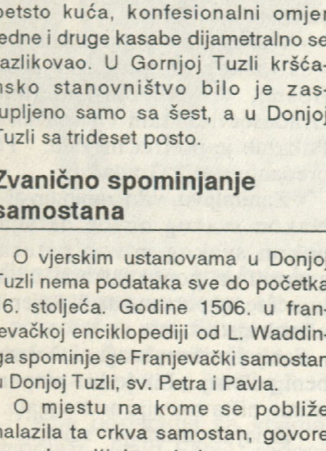
Biskup fra Jerolim Lučić je, također, dolazio u Donje Soli. Od njega, upravu bosanske biskupije preuzeo je fra Marijan Maravić, duvanjski biskup. On je 5. siječnja 1646. u Olovu, između ostalih, zaredio i jednog ovdašnjeg svećenika: fra Franju Petrovića iz Bukinja. U Donje Soli došao je 9. srpnja 1649. Dočekao ga je gvardijan s pukom. Krizmao je 11. srpnja u crkvi sv. Petra, uz samostan. Imao je svečan misu i propovjedio, a krizmao je 366. katolika, Hrvata. Samostan Donje Soli imao je, tada, na brizi samo dvije župe: Soli i Gračanicu, ukupno 160 katoličkih hrvatskih kuća sa sedamsto žitelja. Župe Pojalje već je bilo nestalo. A na ovom području bile su još župe: Gradovrh, Dragunja i Korenita.

U Bosni su tih godina, pa, prema tome, i ovdje imali misu na latinskom, ali su se glavni dijelovi molili i hrvatski: Slava, Poslanica, Evanđelje, Vjeronanje, Očenaš.

Na kapitolu, u Velikoj 1661. prilikom izbora za provincijala, bile su dvije struje. Većina bosanskih glasača bila je za fra Franju Miletića, no prekosavci i gvardijan iz Soli bili su za jednog Dalmatinca. Na ponovni kapitul, 14. veljače 1662. on nije htio ići. U Rimu je potvrđen fra Franjo.

(Nastaviće se)

Godine 1630. donjotuzlanski paša naložio je da se ovdašnji gvardijan pogubi, a fratri bace u tamnicu.

Spomen na jednu od katoličkih crkava u Tuzli. Snimio F. Burda

sobom su nosili i dva pisana katekizma - jedan za svećenike, drugi za narod. Župnici su ih prepisali, a nakon što su dali svoje primjedbe, oni su tiskani. Donijeli su i mnogo krunica i drugih nabožnih predmeta, te su ih dijelili narodu. Vjernici su se pismeno zahvalili Svetom Ocu, papi Piju V. što im je poslao biskupa Bonificija da ih posjeti. Pismo Soljana dosljedno je pisano ikavicom. Iz ovoga dokumenta saznajemo da je u Donjim Solima postojao samostan i da je njegov gvardijan fra Stipan Milešić. Pismo su potpisali još: Vuica Dendisavić, "praktur" i emin seoski, Miha Ačević, knez Jasenice, Vraneš Ivanović, knez Kalatče, te Anto i Mato Useonas'ci, i fra Ivan Križonić, u ime provincije.

Župa u Donjim Solima

Prvo pismeno izvješće o krizmi u ovoj župi podnio je 1600. biskup fra Franjo Beličević. Izvješće je, nažalost, veoma kratko, pisano je talijanski, a kaže: "Pohodio sam 1591. Donje Soli, sa samostanom i njegovom crkvom sv. Petra, u kojoj služe osmorica braće: 4 svećenika, 2 klerika i 2 brata laika. U gradu i okolnim selima ima 200 katoličkih kuća, 1.000 duša, krizmao sam ih više od 200". Turci, dodao je, svake treće ili četvrte godine odvođe hrvatske dječake od 10 do 25 godina starosti, ako nisu oženjeni, zbog čega se mnogi žene prije vremena. Od ovih mladića regrutirali su se janjičari, glavni rod turske vojske.

Bez svjetovnih svećenika

Godine 1630. donjotuzlanski paša naložio je da se ovdašnji gvardijan pogubi, a fratri bace u tamnicu.

Glede toga, biskup fra Tomo Ivković, u formi zanimljivog pisma, javlja u Rim da je u Solima umro don Luka i da su Turci uzeli svu njegovu odjeću i imovinu, što uvijek čine kad umru svjetovni svećenici, jer po njihovom shvaćanju je nitko drugi ne može baštiniti; "fratrima tako ne čine jer se oni brane zajedničkim životom". Dvadeset pet godina kasnije u Bosni nema nijednog svjetovnog svećenika, jer su im Turci zabranili ulaziti u Bosnu. No, u ovoj se biskupiji živilo katolički, a i redovnici i kršćani su bili odani i poslušni Svetoj Crkvi.

Samo mjesto je, kaže o Donjim Solima otac Pavao Rovinjanin, koji je ovamo došao u pratnji oca Nikole Kuljanovića, komesara provincije, te oca Ivana iz Pečuha i oca Pere Kubata, smješteno među plodnim brežuljcima i ima trinaest džamija. "Samostan je s tri strane okružen kućama, crkva je malo udaljena od samostana, koji je više špilja nego samostan. Braća su u ovom samostanu kao u zatvoru. Crkva stoji na brežuljku i, nadvisujući, gospodari svim; ona je doista velika sa svojim blakonima i galerijama unakolo, kako bi u nju stalo što više kršćanskog naroda. Iz znatiželje se popeh, te silazeći niz stepenice vidjoh veliki oltar, koji je toliko budio na pobožnost, da su u obilju potekle suze iz mojih očiju". Mnogima je smetalo što se crkva izdizala na tako lijepom mjestu. Izvan samostanke ograde, prema crkvi, dizao se zvonik od cigle, posve zatvoren, a u njemu sat koji izbjia, istina, neuredno.

Biskup fra Jerolim Lučić je, također, dolazio u Donje Soli. Od njega, upravu bosanske biskupije preuzeo je fra Marijan Maravić, duvanjski biskup. On je 5. siječnja 1646. u Olovu, između ostalih, zaredio i jednog ovdašnjeg svećenika: fra Franju Petrovića iz Bukinja. U Donje Soli došao je 9. srpnja 1649. Dočekao ga je gvardijan s pukom. Krizmao je 11. srpnja u crkvi sv. Petra, uz samostan. Imao je svečan misu i propovjedio, a krizmao je 366. katolika, Hrvata. Samostan Donje Soli imao je, tada, na brizi samo dvije župe: Soli i Gračanicu, ukupno 160 katoličkih hrvatskih kuća sa sedamsto žitelja. Župe Pojalje već je bilo nestalo. A na ovom području bile su još župe: Gradovrh, Dragunja i Korenita.

U Bosni su tih godina, pa, prema tome, i ovdje imali misu na latinskom, ali su se glavni dijelovi molili i hrvatski: Slava, Poslanica, Evanđelje, Vjeronanje, Očenaš.

Na kapitolu, u Velikoj 1661. prilikom izbora za provincijala, bile su dvije struje. Većina bosanskih glasača bila je za fra Franju Miletića, no prekosavci i gvardijan iz Soli bili su za jednog Dalmatinca. Na ponovni kapitul, 14. veljače 1662. on nije htio ići. U Rimu je potvrđen fra Franjo.

(Nastaviće se)

NA ZMAJEVOJ KULI

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Dok su drugi te noći spavali, on se rađao. Rađao se kada i dvadeseto stoljeće. Dvadesetosmog veljače 1901. u Koprivni, kraj povijesnog Gradačca. Podno sjevernih obronaka Trebave, koji su blago se spuštajući, upravo tu zagazili u pitomu posavsku ravnici.

Vani, praskozorje je osvajalo vidike.

Selo se sporo budilo. Njegove su se kuće pod studenim mrazom zbile jedna do druge. Susnjezica je prestala. Vjetar je rastjerao oblake i nebo se počelo raščićavati. Na istoku se, iznad Majevice, pokazala slabašna zaka svjetla, sunce se probijalo postajući sve sjajnije. Zora je, škropeći okolinu, izranjala iz tamnih šuma, iz nizina, i neprimjetno se uzdizala prema nebu. Krajolik je bio začaran snijegom, tih i pust, još u snu. Kuće, voćnjaci, ostavljali su dojam krhkosti. Magla se kovitala oko brda.

Od trenutka kad joj je sin dospio u naručaj, Marija je predosjećala da će postati slavan i značajan čovjek. Nije znala po čemu i kada, ali je znala da će se to dogoditi. Kao da joj je to Bog šapnuo u uho. I prije nego što će joj sin dovoljno odrasti da shvati što to ona govori, pričat će mu o njegovoj budućoj veličini i s tim nikad neće prestajati. Nije pogriješila. Njezino će se proročanstvo ispuniti.

Proljeće se već bližilo. Veljački snijeg ustupao je mjesto britkim ožujskim vjetrovima i mokrim jugovinama, naizmjenice.

Desetog ožujka, ujutro, škrti zraci nagovještavali su bisto nebo i krasan dan. Ponijeli su ga u Modriču, u crkvu Svetog Rođenja Blažene Djevice Marije, na krštenje. Najbližiji prijatelj njegove obitelji, Mato Grebenar, gostioničar, rado se prihvatio biti kumom novom članu kršćanske zajednice. Na svečanosti mu podari ime KRISTIAN.

Neka Kristiana u prvim koracima i u cijelom životu prati zdravlje, sreća i zadovoljstvo, u ozračju čega ga podarujem - zaželio je. I, uzbuđen, uzeo ga iz naručja njegove majke.

A župnik, fra Mato Bekavac, je počeo svećani obred:

- Vi tražite krštenje za svoje dijete. Time se obvezujete da ga odgajate u vjeri kako bi živjelo prema Božjim zapovjedima, ljubilo Gospodina i svoga bližnjega, kao što

O, gospode Bože!... Bosanski motivi... hrvatski kraljevi... kraljevi cijeloga svijeta... gotovo sve povijesne ličnosti... posebno Inke... dostojno njihove veličine i važnosti... Toliki ciklusi... toliko svijetova od istog stvaraoca... Pa Vi ste, gospodine Krekoviću, oživili i ovjekovječili sve znamenitosti od hrvatskog kralja Tomislava i Šarene džamije na tuzlanskom Skveru, preko Beča i Pariza, do Inka u peruanskim Andima. U kondorova ste krila zauvijek utkali i svoje bosanske, i svoje hrvatske, i svoje kozmopolitske, i svoje umjetničke... svoje slikarske snove!... Otkuda Vam toliko snage i talenta?!

nas je Krist uočio. Jeste li toga svjesni?

Potom se obratio gospodinu Grebenaru:

- K u m e, jeste li pripravnici pomagati roditelje ovoga djeteta u njihovoj zadaći?

Na kraju je rekao djetetu, nježno:

- Kristiane! Kršćanska te zajednica prima s velikom radošću. U njezino te ime znamenujem znakom križa, a poslije mene tvoji će te roditelji i kum zamenovati tim istim znakom Krista spasitelja.

Kristian je pogledao župnika svojim bistrim okicama, živno, a smiješak je izronio na njegove usne. Čuo se njegov glas, župnik je osjetio njegove ručice kako ga grle.

Oca Roku, kršnog Ličanina, oblio je znoj, od radosti, ali i zbuđenosti. Njegova žena, Marija, bila je nešto prisebnija. Prihvatila je malog Kristiana u naručje i odnijela ga iz crkve kući. Živahan svo vrijeme, Kristian se umorio. Taj je dan za njega bio svečan, ali i naporan. Na čelu su mu se stvarale kapljice znoja, Bio je pospan. Morao se odmoriti.

Primala se noć. Soba je bila toplja i mirna. Majka ga je spustila na ležaj, u bešiku, i on je za nekoliko trenutaka sklopio oči, zaspao. Njegovo lijepo dječje lice smirilo se kao da sniva tajne, nedokučive snove. San, lak, okrijepljivao je svaku njegovu misao. Majka je sjela uz njega gledajući ga s toliko ljubavi da se bojala da će je ona ugušiti. A onda ga je nježno prekrila dekićom da ga zaštiti od hladnoće, te se prignula i poljubila ga u čelo. Potreban

mu je san. Raste.

Na nebu su izjedili pun Mjesec i blještave zvijezde.

Kristian ovo djetinjstvo bilo je ispunjeno radošću.

Koprivna je za njega kao dijete bila mjesto iz bajke,

prepunozanimljivih stvari. Imao je jasan pogled na Tolisu, koja je spokojno izvirala blizu njegove

kuće. Uvijek je bilo čisto svjetlo vode i okoliša. Kako je trčao, smijao se i igrao! Rastao je kao slika i prilika svog oca. Isto lice, isti izrazi... Pravi Roko u minijaturi! Itone samo fizički, nego sa snažnim osjećajem za poštenje, i, osim manjih nestašluka, ponašao se dostojanstveno i samosvjesno.

- Pametan je - izjavili su susjedi kategorički njegovoj majci, čim je prohodao prvim koracima i razumio riječ nos, usta i glava.

Majka je uvijek imala vremena za njega, dok je njegov otac rijetko bio kod kuće, takav mu je bio posao. Uvijek bi se poigrala s njim što je duže mogla. Držala ga je na rukama, hvatao bi njezine prste svojim sitnim ručicama pa bi dugo i, kao, ozbiljno razgovarali.

Jednom prilikom, dok je uređivala kuću, Kristian je stao marljivo bojati sobne zidove. Kad ga je otac htio kazniti, majka se usprotivila.

- Nemoj - zadržala mu je ruku. - Već čemo to oprati.

Premda mu je bila majka, gledala ga je objektivno. No, mislila je da se takvo dijete još nije rodilo.

- Idućeg Vam je onda mjeseca rođendan? - izračunali su njegovi zemljaci, jedan mladi bračni par iz Tuzle, koji su ga tog siječanskog dana '78. posjetili u njegovom muzeju na Palma de Mallorci. Usitali su i pružili mu ruku, čestitali, diveći se njegovom izgledu, neuobičajenom za čovjeka njegovih godina. - Kako ste uspjeli ostati tako mladi? - čudili su se.

Kristian je, zaista, izgledao najmanje dvadeset godina mlađi nego što je stvarno bio.

- Pa, Gradačac zmajevе rada! - podsjetio ih je, ponoseći se rodним krajem.

- To je utjecalo na Vas? - htjeli su znati.

- Vjerojatno - mislio je Kristian. - Istinskog zmaja, Zmaja od Bosne, Husein-kapetana Gradaševića, sam i naslikao. - Pokazao je portret na zidu. - Po predanju starih Gradačlija.

- Zanimljivo, vrlo zanimljivo! - Nakon svakog novog detalja, nakon svakog novog poteza, govorili su poput slikara, udaljujući se od portreta da bi ocijenili učinak kista.

Sablja, mišice; snaga... Obrambeni položaj... Lik je bio potpun, istinit, ništa mu nije nedostajalo.

- Zmaj to zaslužuje - smatrao je Kristian. - Bio je, pričali su mi, velikodušan i hrabar. Pravi domoljub! Junački se pobunio protiv Otomanske imperije... za neovisnu Bosnu. U toj su borbi, sa njegovim imenom na usnama, ginuli i Muslimani i Hrvati i Srbi... zajedno.

Što se Kristiana tiče, on se, izgarajući u želji da sagleda svijet oko sebe, odmalena uspinjao na Zmajevu kulu. Odozgo je, s njezina vrha, odakle se najbolje vidi, volio gledati bosansku Posavinu u proljeće, kad se ospe travnjanskim beharima. Njezino se ravno prostranstvo tada zasljepljujuće zabijeli, kao nebo kad počne sniježiti, obećavajući dugi snijeg, u ovom slučaju, bogat rod šljiva. Behari se raspu nježno blješteći u sve i svakoga, tako da ona izgleda kao naslikana na platnu koje se nije osušilo, a boje se razlivaju, rastapaju diljem ravnice u vodenasto bjelilo. Bosanska se Posavina prostirala pred njim jasno kao na dlanu, na sjever, do Save. Ali je njegov pogled nastojao da se i one druge obale rijeke domogne. Htio je da vidi mnogo dalje. Njegovi su pogledi baš kao i snovi, sezali uzvodno, kao, mrtve stvari plovile niz rijeku... Uzvodno je život! I život je... obrise Zapada, već, nazirao u daljini, na dalekom, ničim zamagljenom horizontu. Vidio je, u stvari, rijeku bez obala, prostor bez granica... daleko ispred sebe i svoga vremena. kad odraste...

(Iz dokumentarne proze MICHELANGELO IZ TUZLE)

PRVA BENZINSKA CRPKA U TUZLI

Benzinska crpka, kraj koje je opet Ivan sa sinom. U pozadini se vidi dio zgrade tadašnje Građanske škole, a sada Aero-kluba, na Pingi

Prema podacima sa kojima raspolaže Josip Fabić, rođeni Tuzlak, prvu benzinsku crpku u Tuzli, otvorio je njegov otac Ivan početkom tridesetih godina, što će reći da je Tuzla imala crpku ravno prije 65 godina, zahvaljujući gospodinu Ivanu Fabiću, po zanatu strojaru i automehaničaru.

Ivan Fabić je rođen 1895. godine u Višegradu, strojarski i automehaničarski zanat izučio je u Pragu. Krajem dvadesetih godina, dolazi u Tuzlu. U prvo vrijeme otvara malu radionicu za popravak raznih strojeva (šivaće mašine, razni motori, strojevi i drugo) te motore automobila koje su neki Tuzlaci imali. Početkom tridesetih gradi kuću na lokaciji preko puta sadašnjeg Aero-kluba u Ulici Moše Pijade, gdje otvara lokal-trgovinu u kojoj prodaje oružje, prvenstveno lovačke puške i lovački pribor, pištolje i municiju, šivaće strojeve. Posebno drži predstavništvo čuvene firme "Singer" čije šivaće strojeve i prodaje, odnosno ovlašteno održava, jer je imao pravo na njihovo servisiranje. Dalje, prodaje štednjake, u to vrijeme samo na tvrda goriva. Posebno atraktivna je bila prodaja bicikla i autodijelova. U to vrijeme je imao i vlastiti osobni automobil marke "Ford".

Neposredno poslije otvaranja trgovine, preko puta

otvara prvu benzinsku crpku u Tuzli za prodaju benzina isključivo poznate svjetske firme "Shell". Te crpke se i ja, kao dječak, dobro sjećam. Bila je na ručni pogon. Naime, posebnom pokretnom ručkom, punio se jedan, a prazni drugi stakleni rezervoarbenzinomzapremine svaki po pet litara. Inače rezervoari su bili baždareni na liter i pola litre.

Ivan Fabić je bio poznat kao uzorni građanin Tuzle, pošten i vrijedan čovjek, bio je u stanju svakome komu je bila potrebna pomoć, nesebično pomoći na bilo koji način. Aktivan je bio u skoro svim hrvatskim društvima toga doba. Važio je kao jedan od najvećih dobrotvora Športskog društva "Zrinski", čiji je jedno vrijeme bio i predsjednik. Obvezatno je posjećivao sve veće manifestacije, koje su se održavale u Hrvatskom domu, od strane raznih hrvatskih društava. Razumije se da je bio kao porodičan čovjek vijeran katolik.

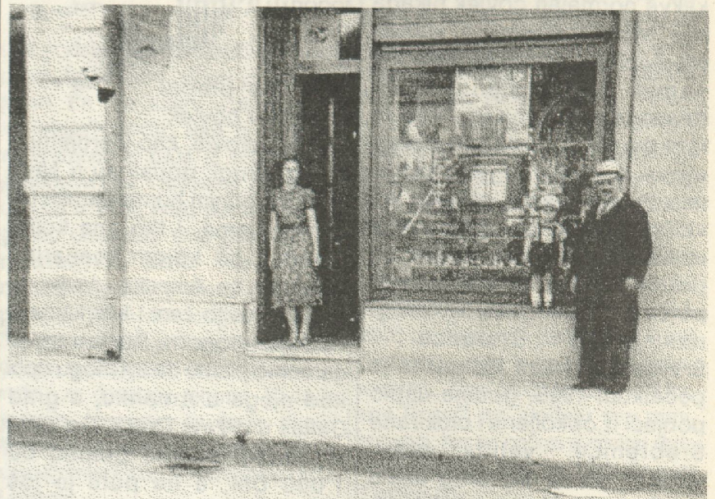
Ivan je imao tri sina, najstarijeg Stanislava zvanog Cico, Tomislava i Josipa - Lulija. Svi su oni išli u Kloster, kod časnih sestara, gdje su stekli osnovno obrazovanje iz osnovnog školstva. Nažalost srednji sin Tomislav umire kao đak gimnazije, a Stanislav i Josip su i danas živi. Stariji Stanislav odmah poslije drugog svjetskog rata odlazi u inozemstvo. Prvo u Englesku, zatim u Americu gdje se akademski obrazuje u tri znanosti: strojarstvo, brodogradnja i atomistika. Posjeduje dva doktorata. Dok je bio na vlasti kao predsjednik SAD Đimi Karter, bio je njegov lični savjetnik za atomistiku. Danas živi u Americi i skoro svake godine dolazi na kraći ili duži odmor na jadransko more. Najmlađi sin Josip - Luli završava rudarski fakultet i radi u Rudnicima. Prije umirovljenja bio je dugogodišnji tehnički direktor rudnika "Đurđevik". Ovih dana odselio je iz Tuzle u Zagreb gdje će nastaviti živjeti sa svojom obitelji.

Otac Ivan nesretno završava svoj život 1944. godine. Naime, te godine Tuzla biva bombardirana. Jedna bomba pada na kuću Fabića i tom prilikom poginuo je gosp. Fabić. Nedugo zatim umire i supruga.

To je, eto, kratka priča o Ivanu Fabiću, koji je u Tuzli otvorio prvu benzinsku crpku. Njegovi potomci, posebno sin Stanislav, postao je svjetski priznati stručnjak, na ponos

nama što je Tuzlak. Drugi sin također je otišao iz Tuzle, ostavljajući svoje najmilije: oca, majku i brata na Rimokatoličkom groblju "Borić".

Dragan Petrović Pišta

Radnja Ivana Fabića na kojoj je i vlasnik sa svojim sinom Josipom

Predstavljamo

DAMM

"DAMM" poduzeće za proizvodnju, unutarnju i vanjsku trgovinu i usluge, organizirano je kao Društvo sa ograničenom odgovornošću i registrirano kod Višeg suda u Tuzli sa 04. 01. 1996. godine.

Djelatnost poduzeća zahtijeva visok stupanj stručnosti uposlenih te u tom pravcu poduzeće upošljava 10 visokostručnih djelatnika, a ukupan broj uposlenih je 42.

Sjedište poduzeća je u Ulici Rudarska 72. Poduzeće posjeduje više telefonskih veza: 821-071; 222-620; 216-333.

Direktor poduzeća je Berislav Tadić, dipl. pravnik.

Poduzeće je, kao i većina trgovinskih poduzeća, registriran za široku lepezu roba u unutarnjoj trgovini kao i za vanjskotrgovinske poslove kojima će se osiguravati dovoljno roba za ostvarenje utvrđenih planova.

U trgovinskoj djelatnosti "DAMM" se bavi trgovinom na veliko u čemu se, za kratko vrijeme postojanja, uspješno oprobao. U sferi maloprodaje poduzeće namjerava u gradskoj zoni Tuzle otvoriti 5-6 prodavaonica koje bi se izborom i kvalitetom robe izdvajale od sličnih u gradu.

U proizvodnoj djelatnosti "DAMM" ubrzano radi na realizaciji linije za proizvodnju tekućih deterdženata za posuđe. Ovaj deterdžent će se proizvoditi na osnovu Ugovora o licenci, a kvalitetu garantira poznata marka "PIATI". Kvalitetom i cijenom ovaj proizvod će osigurati svoje mjesto u domaćinstvima našeg grada, regije pa i šire.

"DAMM" nema namjeru da ostane samo na ovom proizvodu. Poduzetni ljudi ovog poduzeća već rade na novom proizvodnom programu.

"DAMM" ima razvijene poslovne odnose sa firmama iz više europskih zemalja, no ipak su najrazvijenije sa poduzećima u Republici Hrvatskoj.

Koristeći se ovim poslovnim odnosima "DAMM" planira otvaranje konsignacionih skladišta sa uglednim firmama iz Republike Hrvatske.

NEFA SANJA AMERIKU

Rat na tlu Bosne i Hercegovine što mu se kraj postupno približuje nije nas samo do duše osiromašio, nego je proizveo i takve sudbine ljudi, obitelji, čitavih sela i gradova, kakve normalan čovjek nikada nije mogao sanjati, a kamoli predvidjeti. Kome bi palo na pamet da pomisli da će desetočlana obitelj Nezira Isakovića, radnika rudnika olova i cinka, i poznatog narodnog svirača i pjevača na violini iz Bratunca, steći uvjete useliti se u Ameriku. A sve su prilike da će to učiniti bar polovina obitelji ovog prognanika iz Bratunca i Srebrenice. Nezir Isakovića je početkom 1995. godine uspio pobjeći iz opkoljene i blokirane Srebrenice, valjda predviđajući da će se tamo desiti najgore, ono što smo čuli i vidjeli. Tamo je, od početka rata živjela njegova desetočlana obitelj, Nezir i neki članovi obitelji bili su mobilizirani i dežurali su na položajima. Obitelj koja je ostala bez glave kuće zajedno sa svim Srebreničanima, ali bez muških odraslih glava, prognana je u srpnju 1995. godine u Tuzlu. Majka Nefa (1946.), sa dvije kćerke, Fikrom (1969.) i Nihadom (1977.), sada se nalaze u kolektivnom izbjegličkom centru Miladije u Tuzli. Prognane su u Tuzlu još tri njene udete kćerke, Revida, Fatima i Hatidža, ali one imaju svoje obitelji i nalaze se u drugim centrima.

Prilikom egzodusa iz Srebrenice iz ove obitelji u Tuzlu nisu stigli Nezirovi sinovi Nihad (1973.) i Fahrudin (1975.), kao i otac Nezirov Hakija. Stari dedo nije želio ostaviti dva odrasla unuka, momka, ostao je da sa njima dođe na slobodnu teritoriju preko "šuma". Do danas se za njih ništa ne zna. Pomišlja se na najgore.

No, priča sada poprma sasvim drugi tijek. Skoro da je to gotovi scenario za snimanje nekog filma.

Glava desetočlane obitelji Nezir Isaković, čovjek pedesetih godina, prebjegao je iz Srebrenice, preko Drine u Srbiju. Bio je dugo u sabirnom

logoru u Padinskoj skeli. Po prirodi snalažljiv čovjek, Nezir Isaković, kao vjerojatno i mnogi drugi, dopali su u šake međunarodnim humanitarnim organizacijama, i tko zna kojim putem i po kojem scenariju, dokopao se Amerike. Javlja se sada redovito ženi i kćerkama u Tuzlu telefonom. Poslao im je garatno pismo da svi mogu doći kod njega u Ameriku, u grad Dallas u državi Texas. Do sada je obitelji poslao pomoć od 1.000 DM, a na putu je još 1.180 DM da bi se oni koji mogu putovati k njemu mogli za put spremati.

Ustvari, dozvolu da dobavi svoju obitelj u Texas Nezir je osigurao nakon što se jednom pojavio na američkoj TV i ispričao svoju tužnu srebreničku i bosansku priču, koliko je tamo ostavio članova svoje obitelji, i šta se s njima događa. Jedna bogata američka obitelj iz grada Bostona priskočila je Neziru u pomoć garantirajući da će ona snositi sve troškove dolaska i boravka njegove obitelji u Americi. Na tome se angažirao i inozemni dopisnik "Oslobodjenja" iz New Yorka Kemal Kurspahić, koji je opet "mobilizirao" neke svoje kolege i prijatelje da pomognu da članovi obitelji Nezira Isakovića, koji mogu, što prije pribave sve papire i otputuju preko velikog oceana. Najzvjersnije da će uskoro za Ameriku letjeti žena Nezira i dvije kćerke koje su s njom u kolektivnom centru u OŠ "Miladije". One se za ovo veliko putovanje uveliko pripremaju, a bratunačke vlasti, koliko ih ima u Tuzli, nastoje da im pomognu da što prije dobiju svu dokumentaciju za iseljenje.

Novinar koji se nađe u situaciji da posjeti jedna ovakav kolektivni centar, zaista se za tili čas može naslušati svakojakih tužnih priča, i

Povodom jedne konferencije za novinstvo

KOME KORISTE SVAĐE?

Konferencija za novinstvo, koju su 9. veljače 1996. godine u hotelu "Tuzla" u Tuzli održali Jozo Piljić, ravnatelj i Slavko Arapović član Upravnog odbora Poduzeća "Liprom", dala je i daje povoda za brojne komentare, analize i nagađanja. Spomenuti šefovi i dioničari "Liproma" su optužili Dragu Jurića, kao najodgovornijeg i najvećeg krivca, a uz njega još Antu Zvonara, Tomislava Mršića i Mirka Vajanda, glede organizacijsko-poslovnih nesporazuma i razilaženja. Ključne optužbe su upućene na ime i adresu Drage Jurića, a pripisuje mu se da je oštetio "Liprom" za oko dva miliona maraka i taj iznos preusmjerio u svoju privatnu firmu "DAMM". Ostala trojica, Zvonar, Mršić i Vajand se u ovoj poslovnoj ujdurmi tretiraju kao suučesnici.

Na sve optužbe Jurić reagira tvrdnjom da je spreman odgovarati pred sudskim i inspeksijskim organima, pa ako ima krivice i protuzakonitih radnji, veli, ne bježi od odgovornosti.

Uz podsjećanje da je poduzeće "Liprom" izraslo iz firme "Soli", treba naglasiti i to da su svi spomenuti u "Lipromu" bili ravnopravni dioničari u ekipi od 16 osoba. Poznavatelji prilika, u "Soli" i "Lipromu", ali i u privatnom businessu Tuzle i tuzlanskog kraja, tvrde da je Jurić među njima najuspješniji i najposposbniji. Sukladno toj tvrdnji mnogi se pitaju gdje se kriju povodi sukoba i razilaženja dojučerašnjih poslovnih partnera.

Manje upućeni u vode privatnog businessa, postavljaju pitanje - kome koriste svađe - dodajući onu narodnu "Ako smo braća, kese nam nisu sestre!"

Po svemu sudeći, svađe nikome ne koriste, a štetu su nanijele i nanose cjelokupnom hrvatskom korpusu u Tuzli i tuzlanskom kraju. Tim prije što je DOO "Soli" nastao u okrilju HDZ-a i HVO-a, a sve to se otelo kontroli i izrodilo u višestruko štetne svađe. Sasvim je izvjesno da je na gubitku i ona strana koja u eventualnom sudskom sporu bude pobjednik, ako se u ovom slučaju uopće može govoriti o pobjedniku.

nagledati i uvjeriti kako žive oni koji su, nakon četiri godine opasde i straha da će glavu izgubiti, došli u jednu normalnu sredinu. U kakvim uvjetima, opet kao prognanici, provode dane, o čemu pričaju i sanjaju. Također neće ostati bez stotine pitanja koje će mu uputiti uglavnom starije i sasvim mlade žene, ali i djeca, na koje on, naravno, ne može odgovoriti, ali može javnosti saopćiti što je vidio i čuo. Među 170 prognanika u kolektivnom centru u "Miladijama" ima i poneka zrela muška glava, poneki čovjek u uniformi, pa se priča o egzodusu i životu u tuzlanskom kolektivnom centru time može nadopuniti.

Iako se uvjeti u kojima žive prognanici u Tuzli ne mogu ni približno porediti sa onim prije egzodusa, ipak nas je začudilo da se za 170 glava (oko 60 djece do 15 godina), hrana sprema samo na jednom jedinom električnom šporetu sa dvije ringle. Prognanici u Miladijama, uglavnom majke i nene, stalno dežuraju i čekaju red da spremne nešto toplo za djecu i stare osobe. Hranu prognanici, osim kruha sami

moraju spremati jer žive od paketa UNHCR koji su, kako vele preplavljeni konzervama ribe, rižom, ponešto marmelade. Valja biti veliki umjetnik pa razvući gibiru na 30 dana. Prognanicima škola ne ostavlja na raspolaganje telefon ni noću da ih mogu zvati članovi obitelji rasuti po Bosni i bijelom svijetu, pa svi oni moraju da odlaze u poštu. Zar nije moguće da telefon, makar u neradne dane, bude otvoren bar u jednom smjeru, prema Tuzli.

Zaista je mučan život u kolektivnim centrima. U jednoj učionici u OŠ "Miladije" živi i spava i po 35 duša. Prognanici tvrde da nijednog minuta u 24 sata svi ne spavaju. Uvijek netko nešto radi, galami, plače, zaziva, sanja. Sjedi se i jede na podu na dekama. No, veliki je dobitak što škola ima centralno grijanje, pa nema problema s loženjem. Djeca idu u školu, ali nemaju udžbenike. Najradosniji trenutak u centru je kada se otkudeta sazna vijest da je neki član obitelji ostao živ, ili da je stigao u Tuzlu preko "šume".

Mato BIKIĆ

Hrvatski Glasnik, veljača 1996.

Između dva broja

"MAŠKARE, ŠTO MOGU MAŠKARE"

Da li ste, štovani čitatelji, ikada razmišljali o tome kako je u hrvatskom jeziku veljača jedini mjesec ženskog roda? K tomu još i najprevrtljiviji? U nekim krajevima hrvatske, narod ju zove "veljačom-prevrtačom". Eto, u društvu takve prevrtljivice ja sam morao motriti na događanja oko nas, pa sam vjerojatno nešto i propustio. Osim vremenske prevrtljivosti, veljača sama po sebi nije problematična kao neke druge riječi ili pojmovi ženskog roda. Država, veležupa, općina, federacija, konfederacija, politika na primjer. Ili "Herceg-Bosna", recimo. Sve sami problemi.

Na našu sreću, dosta je riječi od kojih nas manje boli glava - ljubav, solidarnost, skrb, snošljivost, koje rabimo prema potrebi. U tim slučajevima pravimo cirkuse, karnevale, navlačimo maske, mijenjamo vanjštinu. Duša, naravno ostaje ista.

Tako smo, između ostalog, izmislili i modu. Njen glavni hit trebala je da bude muška kožna jakna, poslije Clintonove posjete. Već su i politički čelnici navukli nove jakne, kad iz Zagreba puče glas kako je Clinton bio neprimjeren odjeven. Moda propade, trgovci ostadoše praznih šaka. Ostade jedino moda "bijelog šala". Poslije ostavke prvog čovjeka HDZ-a Tuzle, pojavio se novi. U njegovom bijelom šalu svi ujedlasmo spas. Kao onomad "Dinamovci" kada se pojavio Čiro Blažević u Maksimiru. Hoće li bijeli šal pomoći "Lipromu"?

Jedan čelnik be-ha oporbe, nastojao je ovo varljivo vrijeme naznačiti kao vrijeme diferencijacije kod Hrvata i Srba koji žive u našem entitetu. Moraju se kažu "opredijeliti za Zagreb ili Sarajevo odnosno za Beograd ili Sarajevo. Ne smiju biti prevrtljivi. On sam nije kod sebe izvršio diferencijaciju - da li brani Brčko ili ne, nego je izabrao arbitražu.

Kada živa u termometru dnevno po nekoliko puta skoči dolje-gore po 15-stak stupnjeva Celzija, u glavi nastane zbrka. Međutim, u zbrci se obično jave i neke nove ideje. Tako se kod našeg zastupnika u republikom parlamentu (i on je iz oporbe), pored "Načertanija", kao poznate velikosrpske, pojavila i velikohrvatska, velikoslovenska, velikomakedonska, veliko-

velikobosanska ideja. Sve su one srušile Jugoslaviju. Mene ova zadnja posebice zanima. Baš ću ga upitati na kojem je to zasjedanju parlamenta proglašena kao službena. Jedinu prava ideja je ona Markovića. Nije rekao da li je to ona proklamirana na Gazimestanu pri proslavi bitke na Kosovu, jer tamo sam ga svojim očima vidio preko njegova Yutela.

Veljača je i mjesec pjesme. Tako smo mogli na hrvatskoj postaji Soli čuti kako se vrti:

"Ne može nam ništa KA-GE-BE, (KGB)

ne može nam ništa SI-AJ-E!" (CIA), a u jednoj mjesnoj zajednici mladi čovjek kuka kako mu direktor podere svaki dokument koga napiše hrvatskim jezikom. Skoro poludio od:

"Ne može nam ništa HA-DE-ZE, (HDZ)

na vlasti je ES-DE-PE!" (SDP). Kako nema dobre reklame bez dobre pjesme, Koschnick u Mostaru sjedi u svom automobilu i pjevuši:

"Ne mogu mi ništa US-TA-ŠE, (USTASE) jer me vozi BE-EM-VE!" (BMW)

Kinkel skoro poludio od zavisti. Oštro napada one što skačući i pucajući dižu BMW-u cijenu. Čovjek vozi Mercedes: "Kako ti baueri tako dobar auto napraviše. Za njih je traktor!" "Oni, pak, što su skakali i pucali sada iz Bavorske očekuju nagradu. Nema besplatne reklame!

Mi smo Tuzlaci Federaciju već apsolvirali. Sada gradimo konfederaciju sa susjednom državom. Dosljedno po Washingtonu i Daytonu. I to glazbom. Naša televizija puca od hrvatskih solista, dueta, kvarteta, rock skupina. Implementaciju Washingtona i Daytonu ipak najbolje rade Severina iz Hrvatske i Žera iz Bosne:

"Ti si srce moje, ja sam tvoje, ovaj svijet je stvoren za nas dvoje!"

Međutim, na mojoj "glazbenoj lojtrici", kako to kažu na radio Soli u "Opitnom programu" (kakve li čistoće hrvatskog jezika), prva je Minea koja poskakuje i pjeva:

"Vrapci, vrapci, i komarci, lete, lete, svud oko nas...", ali ne zbog toga što mi je u ušima odjek: "Stranci, stranci, i Apachi, lete, lete, svud iznad nas!", nego zato što me

ona podsjeća na djetinjstvo u kom nisam imao ništa, ali mi je sve bilo jasno. Pa i ja imam u sebi nešto nostalgije. Naravno sam nostalgijan za vremenima kada je telal Huso, glasnogovornik Gradskog narodnog odbora u Tuzli, svaki put sve jasno i glasno obznanio. Ove današnje ne razumijemo ništa. Govore na nerazumljivom jeziku, svatko si prevodi kako mu odgovara, a u Sarajevu kažu jedno, u Zagrebu drugo, u Beogradu treće. Huso me veže i za današnje pjesme. Kada je jednom obznanio da će se dijeliti bonovi i točkice za hranu i tekstil, dvodjeljske kalfe i šergti igrali su kolo i pjevali:

"Igraj mala na colove, suknjice su na bonove...! Žensko donje rublje bilo je na točkice.

Pravu nostalgičnost pokazali smo na koncertu Doris Dragović. Svi smo imali ruke gore, a srca dolje, i nitko nije bio uhićen. Sve kao nekad za vrijeme "ESTRADE". Čak ni kontrolori nove tuzlanske "Estrade" nisu mogli odoljeti euforiji. Zaboravili da naplate taksu za svoju Udrugu. Doris odlepršala sa brutto dobiti. Ali je zato jedan drugi nostalgijač, sasvim smireno izjavio: "Jedva čekam da sve bude kao nekada. Eto, već imamo jednu zajedničku carinu na Crvenom Grmu. Uskoro će biti u Orašju i Rači!". Mladež na to protestira: "Ukinite sve carinarnice! Dok su bile one improvizirane, carina za cocacolu bila je 14%. Sada je 47%!"

Mladež protestira i zbog meda i mlijeka: "Starcima preko 65 godina dajete u paketima med i mlijeko, a nama preporučujete čaj od šipka. Krivim se udvaračima udvarate! Ništa niste naučili. Eno, i Holbrooke se udvarao bar jednoj krivoj od tri udavače, pa dobio nogu. I Gorbačov se udvarao krivim graditeljima "Perestrojke". Više voljeli votku nego progres. Zna se kako je prošao".

Da nisam pažljivo motrio, promakla bi mi jedna vrlo važna informacija. Sada znam kome ću se obratiti ako mi netko ugrozi moja nacionalna prava. Kod Elizabeth Rehn, Hrvate predstavljaju Pero i Slavko. A od čelnice tuzlanskog Komiteta za zaštitu prava građana, doznao sam da ih je ona primila kao

predstavnik manjina. Doista ne znam koga su predstavljali jer ja znam da sam konstitutivan. Možda nju, jer sam također od nje prvi put čuo da u nomenklaturi narodnosti postoji i "tuzlanski šovinist". Mislim da se takvo što ne može naći ni u datoteci onog računala što pobijedi Kasparova u šahu za 3 sata i 15 minuta.

Iznenadna mečava. je jedna od osobina ove naše prevrtljivice. U Nort Caroline petsto tisuća ljudi ostali bez struje i telefona. Pa što! Kod nas milijuni već na to navikli. Nama su veći problemi Pošta i Elektro-distribucija. Isključuju struju i telefon bez mečave. Neki dan pred Poštom redovi. Narod se buni a ona odgovara: "Što hoćete? Telefon nije osnovna ljudska potreba prema Ustavu. Ikoje vi to prijatelje kao sirotinja uopće trebate zvati?" Umirovljenici, opet, "skužili" odakle to sve dolazi. Od "Herceg-Bosne"! Naime, na Daytonu II. odlučeno da se sve mirovine izjednače na razini ove paradržave. Veća mirovina - plati komunalije, i opet - sirotinja. Zato predlažu da se u "Herceg-Bosni" ne ukidaju sva ministarstva, bar ne ono za socijalnu skrb. Neka ostane neko povećanje i za Dayton III.

Da se ljudi vole mijenjati nije kriv samo ovaj mjesec. I mine mogu biti uzrok mnogih promjena. Od kada su od njih nastradali neki Iforovci, svi pažljivo gledaju gdje će stati. Gdje god sada ulazite svi vam ljubazno otvaraju vrata: "Izvolite Vi prvi!". Ja se čudio kako brzo udosmo u europsku uljudbu, ali mi ubrzo postade jasno. Pa to je zbog mina! Čak je i Mujo pustio Fatu da ide ispred njega. Kada nam Amerikanci nabave protueksplzivne deke, sve će biti kao prije. Jedino ne znam tko će nadoknaditi štetu mom susjedu kome za Novu godinu razbije bombom stakla na automobilu. Tko mu je kriv što nije imao deku. Nema promjena u redovima za pakete. Tamo su svi prvi, iako se nikada ne zna što je točno unutra.

Eto, što napisah - napisah! Neka se ženski rod ne srdi. U travnju će biti sve muške riječi. Ljepo pozdravljam sve one što su me kritizirali. Ništa nisam drugo rekao nego da su molbe za Domovnicu pisali u maskenbalskom ruhu. Hvala i TVT, uredniku "Teleringa", uz jednu primjedbu: ako nastavi u svoju emisiju dovesti i ljude koji su "o sebi - pri sebi", ostaću bez inspiracije.

Svim ostalim: "SKINITE MASKE, KORIZMA JE! SVRAČAK IZ BREŠANOVOG "JULIJA CEZARA" JASNO VAM JE PORUČIO PRED KIM SE JEDINOM KLEČI I OD KOJEGA SE NE MOŽETE SKRITI!"

MOTRITELJ

"DANI HRVATSKOG PUČKOG TEATRA"

Od 01. do 04. veljače 1996. godine, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, u Hercegovcu - općinsko središte u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji održan je Drugi festival "Dani hrvatskog pučkog teatra".

Riječ organizatora: *Dragi prijatelji, Dani hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu davali su i daju veliki doprinos kulturnom uzdizanju hrvatskog jezika, te Hrvata iz Hrvatske i onih koji žive u susjednim zemljama, a sve to u vrijeme kad nam je ta povezanost izuzetno važna, te kad je zbog agresije na Hrvatsku kulturni rad u mnogim sferama ostao na margini.*

Sredstva modernog komuniciranja donijela su mnogo pozitivnog za pojedince i udruge. Međutim, donijela su i mnogo negativnog nudeći "instan" TV-programe, a ručeći društveni život i mnoge vidove aktivnosti pojedinca.

Nebriga bivše države za podršku kulturnim sadržajima, pa kasnije preokupacije samostalne hrvatske države oko obrane zemlje, negativni utjecaji sredine - sve to ostavilo je dubokog traga na hrvatsku mladež.

Mladi puni energije, sadržaje nalaze u kaficima, disko-klubovima pa i pošasti novog vremena-drogi, a odrasli bi teklamentalni nad sudbinom koja nas je snašla.

Vrijeme mira trebat će ispuniti pozitivnim sadržajima od kojih je hrvatski pučki teatar jedan od najvažnijih.

On treba ući u hrvatske škole, počevši od osnovnih do sveučilišta i sva hrvatska sela, općine i županije.

U tom smislu želim u ime organizatora Hrvatske matice iseljenika domaćinu Dana hrvatskog pučkog teatra, svim suorganizatorima i pokroviteljima te svim grupama sudionicima ovog veličanstvenog skupa, svim izvođačima dobar uspjeh, a svim posjetiteljima dobro raspoloženje.

Uz štovanje,

Anto Beljo, ravnatelj HMI-a

Članice Udruge "Hrvatska žena" Hercegovac

Domaćin Festivala je bila "Hrvatska čitaonica" iz Hercegovca koja je proslavljala svoj 75. rođendan, a pokrovitelj Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Bjelovarsko-bilogorska županija.

Suorganizator Drugog festivala "Dani hrvatskog pučkog teatra" je bila općina Hercegovac.

Drugi festival "Dani hrvatskog pučkog teatra" je svojevrsna smotra amaterskog dramskog stvaralaštva Hrvata susjednih zemalja, ali i prigoda za razmjenu iskustava, stvaranje novih veza i moguće suradnje.

Sudjelovalo je oko 230 sudionika. U prvom dijelu Festivala koji je u potpunosti bio posvećen dječijem scenskom izričaju, u Hercegovcu i Bjelovaru nastupili su: OŠ "Slavko Kolar" iz Hercegovca, Hrvatska OŠ i gimnazija "Miroslav Krleža" iz Pečuha (Mađarska), OŠ Gornji Martinci (Mađarska), Hrvatsko dječije kazalište "Kuća prijateljstva" iz Žepča (Bosna i Hercegovina), Srednjoškolski centar Garešnica (R Hrvatska).

U drugom dijelu Festivala nastupile su kazališne grupe:

Pučka scena "Hrvatska čitaonica" iz Hercegovca

Stjepan Banas "Imitacija čovjeka"

HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice (Vojvodina)

Matija Poljaković "Jedna cura, sto nevolja"

"Farma" iz Viteza (Bosna i Hercegovina)

Mile Budak "Ognjište"

"Epilog teatar" iz Zagreba

Miro Gavran "Deložacija" u izvedbi glumaca Marka Torijanac i Mladene Gavran.

Kazalište "Joza Ivakić" iz Vinkovaca

Miroslav Slavko Mader "Zabranjeno je pucati u srne i jelene"

"Mlada inicijativa" iz Mjenova (Austrija)

Kalman Mesarić "Gospodsko dite"

Igrokazačko društvo iz Petrova Sela (Mađarska)

Edo Sigligeti "Cigan"

Kazališna grupa Pinkovaca i Katolička mladina iz Pinkovaca (Austrija), Tri šaljiva igrokaza "Ljubomornost", "Ponuda se soba" i "Nepoznata zaručnja".

Biranim propratnim sadržajima Festivala sudionicima su omogućeni susreti s vrhunskim hrvatskim književnicima, teatrolozima i glumcima kao što su Miro Gavran, Gosp. Anto Beljo, ravnatelj HMI-a (sa otvaranja festivala)

Marko Torijanac, Mladena Gavran, Enes Kišević i drugi.

Djelatnica HIC-a Zorica Slišković

Gosp. Anto Beljo, ravnatelj HMI-a (sa otvaranja festivala)

Iz Hrvatskog doma POKLADE-VALENTINOVO (vrijeme prošlo - vrijeme sadašnje)

U srijedu 15. veljače daleke godine između dva svjetska rata krenula je iz Hrvatskog doma u Tuzli, u 6 sati povorka maskiranih, a u subotu 18. veljače u 9 sati upriličena je reduta. Na plakatu iz tiskare Lemezović upisani su zanimljivi stihovi koji onima što dođu obećavaju dobru zabavu. Šarmantno i duhovito - u pokladnom duhu! Evo nekoliko stihova iz plakata ZELENKO-BIJELA REDUTA:

U srijedu
15. veljače
ta tome nema para
ni na slici
ni u Nici!
Oko šest sati
na korzo treba stati
i pred vama će proći
povorka cijela
Zelenu-bijela
Reduta,
ovoga puta
u potpunom sjaju
uz još veću graju...
O Reduti se šaputa
u dvorani

u mehani
u hotelu
i na sijelu
i u vlaku
i u braku
i u mraku
(u budžaku)
svuda, svuda,
ama svuda,
uzdiže se do sto
čuda
ta REDUTA, ta
parada
Zelenu-bijela ma-
skarada!

U subotu
na REDUTU!
Doći će maske
svakog kroja
i svakih boja.
Biće i cirkus, ak-
robati,
u njem će igrat
arapski atil!
Ko i preklani za kar-
nevala
prekrasna sala
sa dekorom
i konforom
prikazaće sjaj
dočarati raj!...

Ove, 1996. godine ljudi su opet došli na POKLADE 20. veljače u Hrvatski dom. Bili su to obnovljeni koraci dugo sputavanih nogu. Dolazi novo vrijeme i tko zna koliko i kakvih zeleno-bijelih reduta?! Mnogo sretnija, bolje upriličena bila je ove godine zabava za 14. veljače, na VALENTINOVO.

Napretkov tamburaški orkestar i recitatorska skupina Katoličke gimnazije u Tuzli, napravili su ugodnu večer, punu zabave i pjesme. Bilo je puno ljudi. Ne znamo jesu li svi bili zaljubljeni, ali je sigurno da su svi poklonici ljubavi, željni susreta i druženja. Pokladnice u obliku srca za koje su "kalupe" uradili braća Križan, pripremile su vrijedne gospođe iz Udruge Hrvatska žena. Fina licitarska i likovno uobličena srca prikazali su mladi i stari na svoje revere te se prepustili čaroliji poezije i zvuka u slavu LJUBAVI. Ništa tako toplo i prijateljski ne zbližava ljude kao ta čarobna riječ kojom se uredio SVETI VALENTIN.

(REDUTA - Krabuljni ples)

HG

HSIU
HUMANITARNA I SOCIJALNA UDRUGA

"BRATSKI DAR SOLI" TUZLA

RUKA KOJA MOŽE OBRISATI SUZE

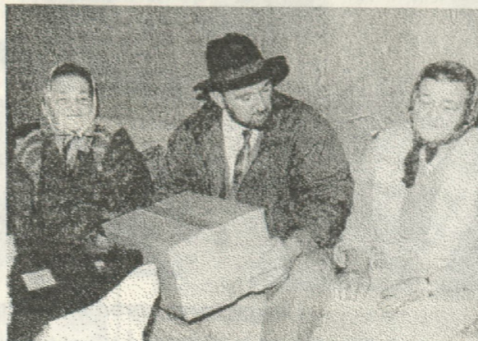
Humanitarna i socijalna udruga "Bratski dar Soli" u Tuzli je humanitarna organizacija - slobodna i dragovoljna udruga građana utemeljena radi ostvarivanja zajedničkih interesa svojih članova kao i unapređenja humanitarne i socijalne djelatnosti u općinama Tuzla, Banovići, Živinice i Lukavac.

Udruga okuplja zainteresirane članove i pravne osobe te ih podstiče na ostvarivanje zajedničkih ciljeva i zadataka. Radi se preko sekcija, tako da sad u Udruzi djeluju: sekcija za socijalnu zaštitu, za pružanje zdravstvene pomoći samcima i bolesnim, sekcija za suradnju sa humanitarnim organizacijama u zemlji i inozemstvu, za rad s mladež, te sekcija za rukotvorine.

"Bratski dar Soli" predstavlja nešto sasvim konkretno, a to znači da smo u udruzi uvijek sigurni da nikada nitko neće ostati potpuno sam. Ni onda kada nas zadesi bolest, ni onda kada oskudijevamo u najneophodnijem za život, ni onda kada nam je potrebna prijateljska riječ. Biti član udruge znači imati oko i srce za drugoga. "Molite, i bit će vam dano; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se; jer svaki koji moli prima; i koji traži, nalazi, i koji kuca, otvorit će mu se" (Mt. 7.7-8).

Udruga je tijekom svog djelovanja pružala pomoć Soljanima u hrani, odjeći, higijenskim potrepštinama, sjemenima i lijekovima. Pomoć je pružana socijalno ugroženim višečlanim obiteljima, starim i bolesnim, djeci, trudnicama te drugim članovima tako da je u prošloj godini podijeljeno preko 15.000 paketa. Udruga uspješno obavlja akciju za djecu-siročad kojom je do sada osigurala kumstvo za 62 djece i oni redovito mjesečno primaju novčanu pomoć.

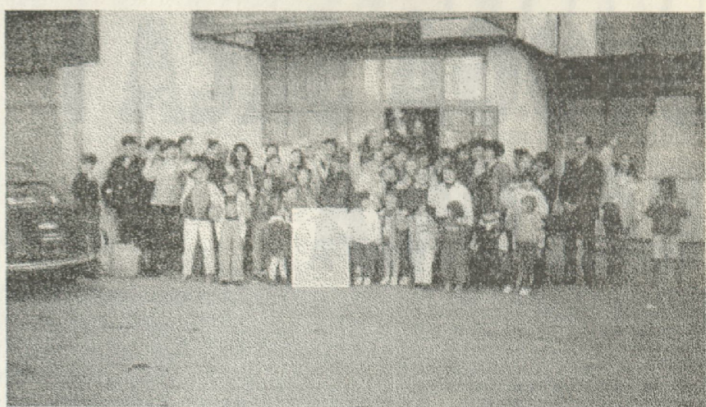
U ovom pokušaju udruge naizgled je mali, ali u biti velik i značajan. Samim tim što se ta ucviljena djeca s različitim sudbinama dopisuju i stvaraju nova prijateljstva, u njima će se stvoriti osjećaj sigurnosti i zaštite. Kada odrastu, oni će imati zašto biti vjernici mira. Udruga je pozitivno odgovorila na 80% zahtjeva za materijalnom pomoći, jer kao djelatnici udruge smatramo da pomoć treba biti data gdje god postoji potreba.

Djelatnici na terenu

Rat donosi uvijek nove nevolje, nepredvidive i nesagledive, ali domišljata ljubav udruge Bratski dar Soli uvijek nudi izlaz.

Tako da je Udruga danas prepoznatljiva kako na našem području (Njemačka, Holandija, SAD, Austrija, Belgija, Hrvatska, Italija). Stoga upućujemo svim prijateljima veliko hvala za ono što su činili za Udrugu. Ne možemo ih nabrojati ni pojedinačno ni po

Lijep pozdrav kumovima

skupinama. Trebala bi za to knjiga, no, neka budu sigurni, njihova imena su upisana kod nas. Mi ih molimo, neka pomažu i dalje. Neka njihova ljubav kao i do sada bude bez granica, vjerskih i nacionalnih. Neka im ne zna ljevica što čini desnica. Budite sigurni, pomoć koju preko nas šaljete, dolazi gladnima na usta. Uspješnost rada udruge ogleda se preko ogranaka: Banovići,

Lukavac, Batva, Brčanska Malta, Breške, Bukinje, Čanići, Dragunja, Drijenča, Dokanj, Grabovica, Husino, Kiseljak, Kreka, Križani, Lipnica, Ljepunice, Ljubače, Mosnik, Mramor, Obodnica, Par Selo, Sjenjak, Slatina, Stupine, Moluhe, Solina, Šićki Brod, Tušanj, Tetima, Živinice.

F-J

JEZIČNI SAVJETNIK

IZVAN - Prijedlog izvan, stara je slavenska i hrvatska riječ. Bio je potiskivan u korist prijedloga van koji je uobičajeniji u srpskom jeziku. Prijedlog IZVAN sastoji se iz dva dijela: iz + van i tim udvajanjem postiže se veća jezična izražajnost. Težnja za većom jezičnom izražajnošću jedna je od karakteristika hrvatskog jezika. Riječ VAN u hrvatskom jeziku koristi se kao prilog (molim van, idem van i sl), a nikad ga ne treba rabiti kao zamjenu za samostalni prijedlog ili kao sastavni dio pridjevne složenice. Treba, dakle, govoriti - izvanredan, izvanstranački, izvanbračni, izvan sebe itd.

KRUH - Riječ kruh je u novije vrijeme u govorima tuzlanskih Hrvata gotovo potpuno potisnula ranije frekventniji izraz hljeb. To je dobro!

Međutim, treba znati da su ove riječi istoznačne i obje su stari slavenski izrazi. Kruh je u hrvatskom jeziku stilski neobilježena, obična svagdanja riječ i treba je koristiti kao takovu. Dobro je znati da se i riječ hljeb u hrvatskom jeziku također koristi, ali kao stilski obilježena, osobito u pjesničkim djelima. Iako se koristi iznimno, ona ipak nije nehrvatska riječ.

OŽUJAK - Nazivi mjeseci u hrvatskom jeziku vezani su uz prirodne pojave i poslove u svakom mjesecu. Latinski nazivi mjeseci koji su u srpskoj jezičnoj praksi značajka, u hrvatskom jeziku dolaze u obzir samo iz posebnih izražajnih i stilskih razloga. Nazivi iz latinskog jezika mnogo su manje izražajni, a slavenske nazive mjeseci, osim Hrvata, imaju Poljski, Češki i Ukrajinski narod.

EUROPA - Novija hrvatska jezična praksa je odbacila oblik Evropa koji joj je bio nametnut. Većina riječi što nam sa skupinom - eu dolaze iz grčkog jezika kod nas se, jer su izvorni, bliži latinskom i drugim zapadnoeuropskim jezicima, koriste izvorno. - Eurovizija, reuma, eunuh, euripid, Eugen itd.

BOCA - Riječ koja se danas uglavnom osjeća kao hrvatska, iako to nije. Talijanskog je podrijetla, ali je već dugo u našim govorima. Preporuča se, jer je književna hrvatska riječ i ne osjeća se kao tuđica. Flaša je riječ njemačkog govornog područja i ona nepravdano, u zadnje vrijeme, potiskuje izraz boca. Više se koristi u srpskim govorima, a i kod nas pod tim utjecajem. Za ovu posudu, nažalost, u hrvatskom jeziku nemamo adekvatnu zamjenu. Jezikoslovci su pokušali s izrazom staklenka ili staklenica, ali nije prihvaćeno u govoru.

U bosanskim govorima čuje se i izraz šiša. To je turcizam koji se najviše koristi baš za rakijsku bocu. Riječ šiša se koristi samo u svakodnevnom, slobodnijem načinu izražavanja. Preporuča se izraz boca.

PROMET - Izraz kojeg nema u starijim riječnicima jer je od 19. stoljeća nastala veća potreba za takvim riječima. Kao ni saobraćaj, ni riječ promet nije izvorna hrvatska. Ima stari slavenski korijen **met** koji je u hrvatskom jeziku dosta čest.

Dakle, izraz promet se u hrvatskom jeziku udomaćio krajem 19. stoljeća, ali je bio potiskivan izrazom saobraćaj koji je karakterističniji za srpski jezik. Govorimo promet, prometnica, prometnik, prometna nezgoda i sl!

PRISTOJBA - Nije izvorna riječ hrvatskog jezika, nego je nastala u 19. stoljeću, u vrijeme nastajanja hrvatskog stručnog nazivlja. Načinjena je prema njemačkoj riječi, ali potpuno odgovara hrvatskom jezičnom sustavu. Gotovo potpuno ju je zamijenila riječ taksa koja je grčkog podrijetla i koristi se u srpskim govorima. Dakle, književno je pristojba, umjesto taksa, biljeg umjesto taksena marka!

Pripremila: Marica Petrović

SLUŠAJTE GLAS SVOGA SRCA I RAZUMA

Tišina, molim, snima se!

Mediji. Riječ koja para uši. Putom medija jedni su rušeni dok su drugi dizani u nebesa. To su u velikoj mjeri osjetili Hrvati Soli koji nisu imali pristup ovdašnjim medijima, iz čega se izrodila nužna ideja da se sami poskrbe glede toga problema. Tako je velikim zalaganjem Županijskoga odbora HDZ Soli stvoren kapital, najviše od donacija, za ustrojavanje prvoga jačega hrvatskoga medija na ovim prostorima, Hrvatskoga radija Radio postaje Soli.

Radio postaja Soli počela je djelovati 5. studenoga 1995. godine na ultrakratkome valu 92,7 megaherca FM STEREO sa pokusnim programom u trajanju od 4 sata. Velikim zalaganjem njenih djelatnika, uglavnom mladih i perspektivnih ljudi, u vrlo kratkome roku pokusni program je ukinut i prešlo se na 7 sati emitiranja programa iz studija Hrvatskoga radija Radio postaje Soli.

Program Radio postaje Soli obuhvaćen je svim segmentima iz društveno-političkog, kulturnog, gospodarstvenog, sportskog i inog života Hrvata na ovim prostorima. To sve rezultiralo je velikom slušanosti, kako od Hrvata tako i pripadnika ostalih nacionalnosti koji se redovito javljaju telefonima i uzimaju učešća u pojedinim emisijama.

Ovdje je potrebno nužno izdvojiti informativno-političku redakciju koja se sastoji od 5 mladih novinara, koji hrvatskome puku na ovim prostorima pružaju obilje informacija iz prve ruke, ponajviše informacija glede djelovanja Hrvata i hrvatskih institucija, kojih su ovdašnji Hrvati

lišeni na bošnjačko-muslimanskim sredstvima informiranja, a ne izostaje niti obilje informacija o djelovanju bošnjačko-muslimanskih čimbenika.

Od ostalih emisija izdvojiti ćemo

TELEVIZIJA TUZLA

JAVNO IZVINJENJE

U emisiji TV Tuzla pod naslovom "Tuzla danas" u nedjelju, 25. veljače 1996. godine objavljen je komentar novinara Mirze Mukića u kojem se autor osvrće na to da postoji "najava formiranja hrvatske općine u Tuzli". (Tekst komentara je dan ranije objavljen u emisiji "Politički magazin" Radio-Tuzle).

Prilikom analize ove informativne emisije od spomenutog datuma Redakcija Televizije Tuzla je bila jednoglasna u ocjeni da je insertaža uz tekst komentara Mirze Mukića bila neprimjerna, neadekvatna, pa čak i uvrijedljiva za pripadnike katoličke vjere. Naime, uz tekst komentara išli su pretežno televizijski snimci sa vjerskih prigoda iz Franjevačkog samostana - Crkve Svetog Petra i Pavla i jednog misnog slavlja u Breškama.

Pri tome u više navrata tokom ovog komentara pojavio se lik gvardijana Franjevačkog samostana u Tuzli, fra Petra Matanovića. Sve je to, prema ocjeni Redakcije Televizije Tuzla, kod gledalaca izazvalo pogrešno političke konotacije.

Suvremeno opremljeni studio

kontakt emisije "Hrvati Soli, ovdje i sada" i "Branitelji". "Hrvati Soli, ovdje i sada" emisija je više kulturnoga karaktera koja se emitira utorkom, u terminu od 13 do 14 sati, a u njoj je obvezno gost netko iz društvenoga života Hrvata Soli.

Ova emisija je pobudila veliko interesiranje puka što se očituje mnogim pozivima slušatelja. "Branitelji" je kontakt-emisija posvećena hrabrim hrvatskim vitezovima, odnosno pripadnicima HVO-a, koja ide četvrtkom u terminu od 17 do 18 sati.

Važno je izdvojiti i emisije kao što su "Gospodarstvo", "Otvoreni studio", "Pozdravi slušatelja", "Pogledi" itd., kao i emisije posvećene mladima kao što su "CRO-TOP" HITS, "WORLD-TOP",

"Ekskluzivna pitanja", "ALTER EGO" itd.

Cijela ova programska shema ne bi bila takva kakva je bez angažiranosti i onih starijih koji predano surađuju u polju kulture i povijesti ponajviše.

Glavni i odgovorni urednik Hrvatskoga radija Radio postaje Soli, Zvonimir Banović, osoba je puna elana i ljubavi prema svome poslu.

Postigao je ono najvažnije. Stekao je povjerenje i poštovanje djelatnika koji uz njegovu pomoć vrlo uspješno odraduju svoj posao.

I na koncu važno je napomenuti da sve ove osobe, djelatnici Radio postaje Soli, rade i odraduju čisto iz ljubavi prema postaji i svome puku, za sada bez ikakve novčane naknade.

Danijel Senkić

NAPREDAK I U ŽIVINICAMA

1991. godine formiran je inicijativni odbor za osnivanje podružnice u Živinicama, no sve okolnosti koje su prethodile ratu zaustavile su ovu aktivnost.

Na inicijativu don Šime Janjića i gospođine Anđelke Papca organizirani su simpatizeri Društva na inicijalni sastanak održan 25. veljače 1996. godine u Živinicama. Zatražena je pomoć tuzlanske Podružnice, te su ovom sastanku bili nazočni članovi Odbora: fra Petar Matanović, gospođa Marica Petrović, gospodin Ljubomir Aždajić i Zlata Musić. Govorili smo o Društvu uopće, radu Podružnice Tuzla i načinu organiziranja. Na sastanku je izabran inicijativni odbor od 14 članova, koji će dalje voditi aktivnost i za formiranje podružnice u Živinicama, a naša pomoć svakako slijedi.

Na sastanku bili nazočni članovi Odbora: fra Petar Matanović, gospođa Marica Petrović, gospodin Ljubomir Aždajić i Zlata Musić. Govorili smo o Društvu uopće, radu Podružnice Tuzla i načinu organiziranja. Na sastanku je izabran inicijativni odbor od 14 članova, koji će dalje voditi aktivnost i za formiranje podružnice u Živinicama, a naša pomoć svakako slijedi.

Želimo da vjerujemo u to da ovaj uređivački promašaj neće narušiti veoma dobre odnose koje Televizija Tuzla cijelo vrijeme rata, pa sada i u miru, njeguje s Franjevačkim samostanom - Crkvom Svetog Petra i Pavla i u Tuzli, kao i Humanitarnom organizacijom "Caritas" koja je u više navrata pomagala zaposlenim u Televiziji Tuzla.

GLAVNI I ODGOVORNI
UREDNIK
TVT, Jasna Žunić

Hrvatski Glasnik, veljača 1996.

Gajenje povrća

POVRĆE KOJE VOLIMO

Špinat

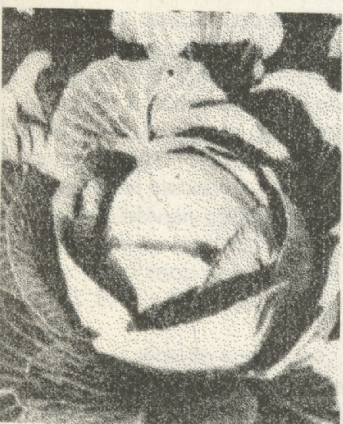

Uzgajamo ga kao proljetni, jesenski ili zimski usjev. Dobro podnosi niske temperature, pa može vani prezimiti; tako u jesen posijani špinat dolazi za berbu u proljeće tri do pet tjedana ranije od špinata posijanog u proljeće.

Proljetni sijemo što je moguće ranije, potkraj veljače ili u početku ožujka. Jesenski sijemo potkraj kolovoza ili u početku rujna, a zimski u prvoj polovici listopada.

Sijeme sijemo omaške ili u redove, s razmakom od 10 do 30 centimetara između redova. Razmak između sjemenki u redu je jedan od tri centimetra.

Kupus

Kupus najčešće uzgajamo iz presadnica. Njih uzgajamo u kljajalištima preko zime ili na otvorenom, u vrtu. Sjeme sijemo u kljajališta na razmake pet do sedam centimetara između redova i dva cm u redu. Presadnice kupusa ne treba pikirati.

Rani kupus sijemo početkom veljače u kljajališta, a vani sadimo presadnice uzgojene početkom travnja.

Srednje rani kupus sijemo u ožujku na otvorenom prostoru, a na stalno mjesto ga presađujemo u svibnju. Kasni sijemo u travnju, a presadnice premještamo na gredicu potkraj lipnja ili u početku srpnja.

Razmak sadnje za rani kupus iznosi 45 puta 40, a za srednji rani i kasni 50 puta 60 centimetara.

Salata

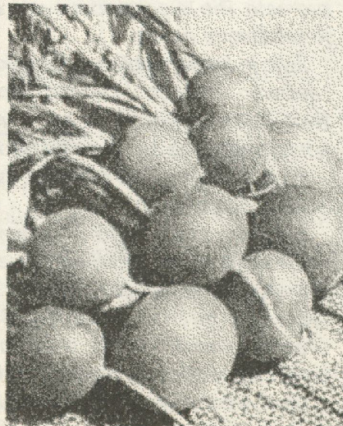

Uglavnom je uzgajamo izravnom sjetvom u vrt. Možemo je uzgajati cijele godine. Proljetnu salatu sijemo što je moguće ranije, već u veljači ili ožujku. Salata koju sijemo u rujnu, prezimi u tlu kao sjeme, a u proljeće niče. Na taj način uzgajamo salatu za ranu proljetnu potrošnju.

Za ranu proizvodnju uzgaja se salata i u kljajalištima, a presadnice se sade u vrt kad prođe opasnost od kasnih proljetnih mrazova, obično u travnju.

Salatu glavaticu sadimo s razmakom 25 puta 35 centimetara, a lisnatu salatu na 15 puta 25 cm.

Rotkvica

Većinom se uzgaja kao rana proljetna i jesenska kultura.

Rano u proljeće, čim to vrijeme dopusti, sije se na otvorenom, u ožujku ili travnju. Za jesensku proizvodnju sije se u rujnu. Od sjetve do berbe prođe samo 30 do 40 dana.

Sjeme rotkvice sijemo u redove razmaknute 10 centimetara. Nakon nicanja, a to je već za četiri do pet dana, biljčice prorjeđujemo na razmake od četiri do šest centimetara.

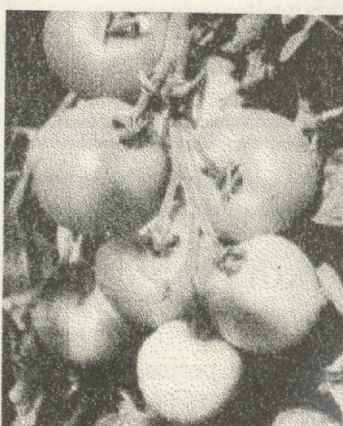
Grašak

Glavna sezona uzgoja graška je od početka ožujka do polovice travnja. U primorskim krajevima može se sijati već u siječnju, pa dolazi za potrošnju u travnju i svibnju. Za jesensku potrošnju možemo ga sijati u južnim krajevima potkraj ljeta, a dozrijeva potkraj rujna i u listopadu.

Niske sorte siju se u redove razmaknute 40 do 50 cm, a u redu s razmacima do 5 cm. Visoke sorte siju se u kućice. Razmak između redova iznosi 60 do 70 cm, a između kućica u redu 50 cm.

Rajčica

Ranu rajčicu uzgajamo iz presadnica koje sami uzgojimo iz

kljajalištu. (Sjeme se u kljajalište sije u veljači.) Kada u ožujku izrastu dva lista, pikiramo je na razmaku 10 x 20 centimetara.

Srednje ranu rajčicu sijemo u sredini ožujka u polutopla kljajališta, nešto rjeđe, pa presadnice nije potrebno pikirati. Sjeme kasnih vrsti sijemo potkraj svibnja ili u početku lipnja na gredicu u vrtu. Sjeme sijemo u redove, a dovoljno bujne sadnice presađujemo na stalno mjesto u vrtu.

Rane sorte rajčice sadimo u vrt od 5. do 15. travnja u južnim, a poslije 20. travnja u sjevernim dijelovima zemlje. Srednje rane sadimo u vrt potkraj travnja i u početku svibnja, a kasnu rajčicu u prvoj polovici lipnja.

Rajčicu sadimo u jedan ili dva reda, razmak 50 centimetara. Razmak između dva reda mora biti 70 cm.

Paprika

Sjeme rane paprike sijemo u kljajalištu u siječnju ili u početku veljače. Sjeme niče za osam do 10 dana. Kad se razviju dva lista, pikiramo je na razmake osam puta osam centimetara. Potkraj travnja ili u početku lipnja presadnice su spremne za sadnju u vrt.

Srednje kasnu papriku sijemo u početku ožujka i nije je potrebno pikirati. U sredini svibnja presadnice možemo saditi u vrt.

Sjeme kasne paprike sijemo u travnju na zaklonjeno mjesto u vrtu. Potkraj svibnja presadnice možemo saditi na pripremljenu gredicu.

Razmak sadnje za papriku iznosi 30 centimetara u redu i 40 centimetara između redova.

ZS

Hrvatski Glasnik, veljača 1996.

DAMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

TUZLA Salineatrans

ŽR. 12200-601-22662 D.R. 12200-601-8621 SDK Tuzla

bosna
OSIGURANJE
ZOIL "BOSNA" SARAJEVO

TABACCO

d.o.o. Tuzla

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA